

Kandidat I 49

**"Boken var morsom, men ikke helt
sjukt morsom heller"**

- en studie av humorkriteriet i anmeldelser til Uprisen

Bacheloroppgave 2018

Bachelor i bibliotek- og informasjonsvitenskap

OsloMet — Storbyuniversitetet, Institutt for arkiv-, bibliotek- og informasjonsfag

1 Sammendrag

I denne undersøkelsen ser jeg på hvilke meninger ungdommene som deltar i Uprisen har om humoren brukt i to ungdomsbøker. I *Papirfly* bruker forfatter Liv Gulbrandsen karnevaleske virkemidler og realismebrudd for å skape humor. I *MISS* av Synne Sun Løes kommer humoren fra intertekstuelle referanser, språklek og samfunnssatire.

I analysen av anmeldelsene av *Papirfly* finner jeg at meningene er delt i om den karnevaleske humoren skaper for store realismebrudd. Et annet funn er anmeldere som misliker å gjennomskue forfatterens forsøk på å være morsom. I analysen av *MISS* av Synne Sun Løes kommer det frem at ikke alle anmelderne liker eller ser humoren som Løes forsøker å skrive i hovedpersonen Ea sin karakteristiske stemme. Satiren oppfattes ofte som negativitet, ikke som humor.

Avslutningsvis gjennomfører jeg en komparativ analyse, der jeg ser at anmelderne leter etter humor i bøkene, og dersom de finner en humor de liker i boken, så liker de ofte boken som helhet. Samtidig er humoren på en skala, og ungdommene uttrykker seg med nyanseforskjeller for å beskrive hvor godt de liker humoren. Bøkene måles opp imot sjangeren «humorbok», og en vellykket humor er noe mange av anmelderne setter høyt og er et tegn på litterær kvalitet.

Innhold

1 Sammendrag.....	2
2 Innledning med problemstilling	5
3 Metode.....	7
4 Teori	11
4.1 Definisjoner av «humor» og «ironi»	11
4.2 Freud og den mørke humoren.....	11
4.3 Bakhtin og det karnevaleske.....	12
4.4 Ungdomslitteraturen	12
4.5 Leseopplevelsen.....	13
5 Analyse.....	15
5.1 Analyse av bøkene og av bøkernes peritekster	15
5.1.1 Analyse av Papirfly av Liv Gulbrandsen	15
5.1.2 Analyse av peritekstene rundt Papirfly	17
5.1.3 Analyse av MISS av Synne Sun Løes.....	18
5.1.4 Analyse av peritekstene rundt MISS.....	19
5.2 Analyse av anmeldelsene av Papirfly	21
5.2.1 Det karnevaleske i Papirfly	21
5.2.2 Realismebrudd	22
5.2.3 Forfatterens forsøk på å være morsom.....	24
5.2.4 Humor som drivkraft for fortellingen	26
5.2.5 Sjangeren som målestokk	27
5.2.6 Humoren som målestokk	30
5.2.7 Det morsomme i samspill med det triste.....	31
5.2.8 Oppsummering av funn.....	33
5.3 Analyse av anmeldelsene av MISS	35
5.3.1 Forventningene til boken	35
5.3.2 Showing og telling	36
5.3.3 Inntrykket av Ea som person.....	38
5.3.4 Troverdigheten i Eas fortellerstemme.....	40
5.3.5 Eas litterære stil.....	42
5.3.6 Humoren og sjangeren som målestokk	43
5.3.7 Oppsummering av funn.....	44
6 Komparativ analyse.....	45
7 Konklusjon	46

8 Litteratur.....	47
9 Vedlegg 1	52
10 Vedlegg 2	52

2 Innledning med problemstilling

I denne undersøkelsen ønsket jeg å studere hvilke meninger ungdommer har om litteraturen som skrives for dem. Oppgaven låner tittel fra en anmeldelse hentet fra Uprisen, en kåring av årets beste ungdomsbok. En gutt har lest boken *Papirfly* av Liv Gulbrandsen og setter ord på sitt inntrykk av boken. Han skriver at «[b]oken var morsom, men ikke helt sjukt morsom heller» (Gundersen, 2018), og illustrerer med det hvor krevende det kan være å beskrive humor brukt i skjønnlitteratur og våre meninger om den humoren.

Uprisen arrangeres av Foreningen !les og er en litteraturkåring der ungdommer anmelder og stemmer fram årets beste ungdomsbok. Ungdommene leser og legger ut sine anmeldelser på Uprisens nettsider, enten på eget initiativ eller som del av et skoleprosjekt. Hundrevis av anmeldelser blir i løpet av året skrevet og lagt ut. En nominasjonsjury bestående av fem ungdommer velger ut fem bøker som går videre til finalen og til slutt kårer en jury med representanter fra syv ungdomsklasser en vinner (Uprisen, 2018). Uprisen 2018 skal kåre den beste norske boken for ungdom utgitt i 2017.¹

I denne studien er det anmeldelsene som ungdommene skriver og legger ut på nett som jeg skal undersøke. Disse anmeldelsene er en sammensatt tekstmasse, og variasjonen i uttryksmåte, litteratursyn og -smak er bred. Noen ungdommer legger lite imellom dersom de misliker en bok, og anmeldelsene kan være krasse eller oppgitte dersom anmelderen ikke er fornøyd. Andre ungdommer er svært begeistret i sine anmeldelser, når de har lest en bok de liker. Noen anmeldere skriver at de for første gang har lest en bok de har likt. Anmeldelsene viser bredden i ungdommers smak når en og samme bok kan få ros fra noen og slakt fra andre. Denne bredden gjør også anmeldelsene til et spennende forskningsmateriale, fordi ungdommene har et stort spillerom og gode muligheter til å sette egne ord på sin leseopplevelse, sine forventninger til litteraturen skrevet for dem og sine meninger om bøkene de har lest.

Anmeldelsene som skrives til Uprisen er et stort forskningsmateriale, og jeg har derfor måttet begrense min undersøkelse, både med tanke på tema og bokutvalg. Jeg har valgt å fokusere på humoren som brukes i to av bøkene, og hvordan ungdommene oppfatter denne humoren og hvilke meninger de har om den. Etter å ha lest flere anmeldelser av ulike bøker, virket det for

¹ Uprisen for 2017 ble delt ut etter at denne oppgaven gikk i trykken, men ingen av de to bøkene denne studien undersøker er finalister.

meg som at ungdommenes meninger om humor i disse bøkene ville være interessant å forske videre på. Humoren i en bok virket som et svært viktig kriterium for disse anmelderne og noe de hadde sterke meninger om. Humor er interessant å undersøke på grunn av en grunnleggende utfordring i ungdomslitteraturen: denne litteraturen er ofte en skildring av ungdomstidens livsfølelse, som skrives av voksne som har lagt ungdomstiden bak seg (Slettan, 2014, s. 12-13). Men bøkene skal leses, og i dette tilfellet også vurderes, av ungdom. Siden humor virket som et sentralt vurderingskriterium for disse anmelderne var jeg interessert i om de voksne forfatterne klarte å skrive en humor som ungdommene likte og lo av.

Jeg har valgt å undersøke bøkene *MISS* av Synne Sun Løes og *Papirfly* av Liv Gulbrandsen. I denne undersøkelsen er problemstillingen: *Hva mener ungdom om humoren brukt i Papirfly av Liv Gulbrandsen og MISS av Synne Sun Løes?*

3 Metode

Materialet som skal undersøkes i denne oppgaven er anmeldelsene fra årets Uprisen. I 2017 ble det gitt ut 33 bøker som ble nominert og anmeldt av ungdommene til Uprisen. Årets utgivelser var varierte både i sjanger, tematikk og hvilke lesere bøkene i hovedsak henvender seg til. For å finne de bøkene som kunne være mest relevant for en studie av humor gjorde jeg en analyse av forsidene til de bøkene jeg antok ville være mest aktuelle i denne sammenhengen. I denne analysen så jeg etter hvilke bøker som signaliserte med sine peritekster at de var bøker med humor. Deretter gjorde jeg en overfladisk lesning av anmeldelsene til de mest aktuelle bøkene. Jeg søkte i materialet etter ordene «humor» eller «morsom» for å se om dette var noe ungdommene diskuterte i sine anmeldelser. Etter denne enkle analysen og lesningen av anmeldelsene stod jeg igjen med fire bøker som var aktuelle for en grundigere analyse og nærlesing; *Papirfly* av Liv Gulbrandsen, *MISS* av Synne Sun Løes, *1000 dagar* av Inger Johanne Sæterbakk og *Marlena Evensen: Gran final* av Ingunn Aamodt. Jeg valgte *Papirfly* og *MISS*, fordi de var bøkene med flest anmeldelser og dermed størst forekomst av anmeldere som reflekterte rundt humoren i bøkene. *MISS* og *Papirfly* er også interessante å sammenligne fordi de har flere likheter, men likevel har fått svært ulik respons av ungdomsanmelderne. Begge bøkene er utgitt våren 2017 på Aschehoug og handler om en ung jente som har mistet et familiemedlem. Begge jentene har en kraftig sorgreaksjon der de trekker seg bort fra menneskene rundt seg. Deretter blir begge jentene sendt til psykolog av sine mødre, men bruker først og fremst skriving for å bearbeide sorgen.

Innledningsvis i denne undersøkelsen gjør jeg en analyse av de to bøkene jeg har valgt. Jeg ønsket å ha med meg min egen forståelse av bøkene inn i analysen av anmeldelsene. Det var spesielt viktig å ha oversikt over virkemidlene som blir brukt for å skape humor og tematikken bøkene tar opp, fordi dette er noe mange av anmelderne reflekterer rundt i sine anmeldelser. Deretter gjør jeg en paratekstanalyse av bøkens omslag. Paratekster er et begrep lansert av litteraturteoretikeren Gerard Genette, og betegner all tekst om og rundt et litterært verk som ikke er del av verket. En analyse av paratekstene rundt bøkene er viktig for å forstå hvilke forventninger ungdomsanmelderne har før de skal lese boken. Paratekster kan signalisere hva en bok handler om, hvilke lesere boken passer til og hva slags sjanger boken er. Disse paratekstene skaper forventninger hos leseren og gir leseren informasjon om verket. Genette deler paratekster inn i to undergrupper. De er enten epitekster som er utenfor verket og del av verkets resepsjon eller peritekster som inngår i verket som for eksempel omslag og baksidetekst

(1997). Jeg skal analysere peritekstene til de to bøkene. *MISS* og *Papirfly* har så langt kun kommet i én utgave hver. Alle anmelderne har derfor forholdt seg til samme omslag, med mindre noen har tatt av smussomslagene til bøkene.

I teorikapittelet gir jeg en kort innføring i hvilke teorier som blir viktige i forståelsen av de to bøkene og ungdommenes meninger om humoren. Freuds ventilteori om humor og Bakhtins teori om det karnevaleske i litteraturen blir viktig for å forstå humoren forfatterne skaper i de to bøkene. Andre viktige begrep er humor og ironi. Dette er begrep som det er viktig å si noe om i et teorikapittel fordi det ikke er selvsagt hva som legges i disse begrepene. Ungdommene nevner humor ofte, så i en analyse av anmeldelsene er det viktig å ha en forståelse for hva humor er. I tillegg bruker jeg Svein Slettans diskusjoner og avgrensninger av ungdomslitteraturen, for å forstå sjangeren og utfordringer ved å skrive for ungdom. Jeg gir til slutt en kort innføring i begrepet «leseopplevelsen», for å klargjøre at opplevelsen av lesingen og anmeldertekster skrevet i etterkant er to forskjellige begrep og fenomener.

I analysen av anmeldelsene har jeg lest og forholdt meg til alle de totalt 164 anmeldelsene av *Papirfly* og *MISS* som ligger på Uprisen.no. Det var viktig for å forstå helheten i materialet. Jeg gjorde ikke noe skille på kvaliteten på anmeldelsene, men leste både de korte og punktvis anmeldelsene og de lengre, mer analytiske tekstene. En utfordring med dette forskningsmaterialet er at noen av tekstene er preget av at ungdommene har skrevet dem i forbindelse med skolearbeid. Det kan noen ganger virke som at anmelderne har manglet motivasjon for å lese og anmelde en bok. Anmelderne beskriver sin egen skrivesituasjon, hvor de forklarer klassens deltagelse i Uprisen og oppgir at de «måtte» lese og anmelde denne boken. Noen av disse anmeldelsene har et skjematisk preg, med punktvis oppstilling av tittel, hovedperson og handling. På Uprisen sine nettsider ligger en veiledning til ungdommene for hvordan de skal skrive anmeldelser. Sidene inneholder både tips og råd om hvordan skrive anmeldelser, og ungdommene blir bedt om å vurdere bokens språk, troverdighet og originalitet (Uprisen, 2017a). Det kan virke som at noen anmeldere bruker denne listen som et skjema for sin anmeldelse, og noen tekster er derfor mer punktvis enn andre. Likevel får disse punktvis anmeldelsene fram ungdommenes meninger om bøkene.

En svakhet ved oppgavens metode er at jeg antar at ungdommene er ærlige og oppriktige i sine anmeldelser. Dersom ungdommene skriver sin anmeldelse på skolen og får en karakter eller en vurdering av arbeidet, kan dette være noe som påvirker hva de sier om bøkene. I denne

undersøkelsen har jeg likevel lagt til grunn at ungdommene er oppriktige. Jeg mener det er grunnlag for å tro dette, blant annet fordi det er mange negative anmeldelser i dette materialet. Derfor antar jeg at flere av ungdommene ikke har følt seg presset til å måtte skrive noe positivt om bøkene, men har følt at de kan være ærlige. En styrke ved oppgavens metode er at utvalget ungdommer er generaliserbart. Begge kjønn er representert og den geografiske spredningen er god. Dermed er denne gruppen representative for norsk ungdom og kan gi en indikasjon på hva norsk ungdom mener om humor i ungdomsbøker.

I denne analysen siterer jeg gjentatte ganger fra ungdommenes tekster. Bredden i uttrykksformen er stor, og de gangene det er skrivefeil i anmeldelsene har jeg latt de stå. Skrivefeil og ulike formuleringer er materiale i analysen, når jeg skal nærlese og undersøke hvilke meninger ungdommene har. I analysen henviser jeg til Uprisens nettsider, der alle anmeldelsene ligger tilgjengelig, som oftest under ungdommenes fulle navn. I den løpende teksten har jeg ikke brukt ungdommenes navn. Dette valget har jeg tatt både fordi det gir en mer oversiktlig tekst og fordi det ikke er relevant for analysen hva hver enkelt anmelder heter.

Da jeg begynte denne undersøkelsen søkte jeg i materialet etter forekomster av ord som «morsom», «humor» og alternative bøyninger. Da jeg fant hvilke anmeldelser som inneholdt disse ordene brukte jeg disse anmeldelsene som grunnlag for en nærlesing. Det jeg ønsket var å kartlegge bredden i hvordan ungdommene bruker begrepene «humor», «morsom» og «komedie», og undersøke hvilke meninger som ligger under disse ordene. Metoden krevde derfor en grundig nærlesing av hvordan disse ordene ble brukt og i hvilken sammenheng. Min hypotese var at ungdommene bruker ordet «morsom» når de selv synes boken var underholdende eller lattervekkende og at de bruker ordet «humor» som en sjangerbetegnelse, på bøker de ikke nødvendigvis synes er morsomme. Deretter forsøkte jeg å gruppere funnene jeg hadde, for å få en oversikt hvilke måter for eksempel «morsom» ble brukt i anmeldelsene. Denne oversikten viste hva som var mest vanlig og gir en pekepinn på hvilken hva ungdommene mener når de bruker ett enkelt begrep. Etter hvert som jeg forsøkte å gjøre denne systematiseringen ble det tydelig at ungdommene bruker ordene på forskjellige måter, og bruken er for sammensatt til å finne en slik forklaring. Det som er mer interessant å undersøke er hvordan ungdommene vurderer humoren i bøkene skrevet for dem. Denne kvantitative tilnærmingen til tekst viste seg å ikke kunne gi resultater som svarte på oppgavens problemstilling. Dersom man skulle bruke en slik tilnærming med å telle forekomsten av ord

og undersøke meningene bak, vil man ha bruk for et mye større datamateriale og en mer systematisk fremgangsmåte.

Funnene i denne analysen har dermed vist seg å heller være hva ungdommene mener om humoren i bøkene skrevet for dem, enn hvordan de bruker enkelte ord. Jeg har valgt å la tallfestingene av hvilke ord som brukes hvor ofte stå som en innledning til analysen. Disse tallene gir en oversikt over hva ungdommene har vektlagt i sine anmeldelser, særlig fordi ordene «humor» og «morsom» er brukt mye mer i anmeldelsene av *Papirfly*, enn i anmeldelsene av *MISS*. Deretter i analysen har jeg gruppert funnene om hva anmelderne mener i ulike avsnitt gjennom oppgaven. Her har det vært viktig å lete frem bredden i synspunktene, og få frem de mange ulike meningene ungdommene har om humoren i bøkene. Jeg har valgt å undersøke meningene om de to bøkene hver for seg, for så å avslutningsvis gjennomføre en komparativ analyse. Denne analysen gir sammenligningsgrunnlag og en bedre forståelse for de meningene som er felles og forskjellige for vurderingen av *MISS* og *Papirfly*.

Denne undersøkelsen fokuserer på anmeldernes meninger om humor. I de totalt 164 anmeldelsene jeg har sett på vil det være mange meninger om andre trekk ved bøkene, som ikke blir undersøkt i denne analysen. Denne undersøkelsen skal finne ut *hva* ungdommene mener, og jeg har lett etter bredden i meningene om humoren. Undersøkelsen skal ikke finne et gjennomsnitt av hva ungdommene mente om hver bok. De meningene jeg har funnet i materialet er ikke nødvendigvis representative for flertallet av anmelderne, og flere av meningene om humoren i bøkene motsier hverandre.

4 Teori

4.1 Definisjoner av «humor» og «ironi»

Forsøk på å forstå hva mennesker ler av og hvorfor vi ler har pågått lenge. Ordet «humor» kommer fra latin og betyr væske eller fuktighet. Som begrep henviser «humor» til oldtidens vitenskap om de ulike væskene i menneskekroppen, og at man antok at sammensetningen av de ulike kroppsvæskene bestemte en persons temperament ("Humor," 2009). Humor i litteraturen kan defineres som «fremstilling av noe komisk eller latterlig, samtidig som humor appellerer til ømhet og medfølelse» ("Humor," 2007, s. 90). I dagens litteraturvitenskap og filosofi finnes det flere ulike teoretiske forståelser om hva humor er. Humor kan forstås gjennom inkongruensteorien, der humor blir beskrevet som det morsomme når noe er paradoksalt eller satt sammen av to ulike elementer som ikke egentlig hører sammen (Larsen, 2003, s. 144-145). Et eksempel på slik humor fra materialet i denne analysen er i *Papirfly* når en hest slippes løs på et kjøpesenter eller når June gjemmer seg i en frysedisk full av frossenpizzaer. Humor kan beskrives gjennom overlegenhetsteorien, som sier at humor er skadefryd og å le av den som fremstår dårligere enn seg selv. Her forklares humor som en person som ler av en annen lidende eller mindreverdige person (Larsen, 2003, s. 144-145).

Et annet viktig begrep i denne analysen er «ironi». I retorikken er ironi en trope der taleren mener det motsatte av det hun uttrykker. Ironien kan virke som satire eller kritikk (Kittang, 2007, s. 101). Ironi brukes for å skape mye av humoren i *MISS*, der hovedpersonen Ea ofte enten underdriver eller overdriver sine egne meninger. Hun skriver for eksempel om livet som overvektig og sier «[t]jukkisene fortjener mer respekt i samfunnet. De gjør faktisk en stor innsats for økonomien. Jo mer tjukkisene spiser, jo mer mat selger butikkene, og jo mer må bøndene produsere» (Løes, 2017, s. 43). Ironi kan også forstås som et strukturelt prinsipp i litterære tekster. Poeten uttrykker seg ikke direkte, men gjennom språklige bilder som metaforen. Metaforene poeten bruker lades i konteksten de står i, og blir på den måten ironiske. Denne ironien er et kjennetegn ved det lyriske språket (Brooks, 2003, s. 59-61).

4.2 Freud og den mørke humoren

En annen viktig teoretiker i studiet av humor har vært psykoanalysens grunnlegger Sigmund Freud. Freud undersøkte både hvorfor vi forteller vitser og hvordan vi forteller dem. Freuds humorteori kalles ventilteorien. Han mente at vi tilfredsstilles av vitsen fordi den gir oss en lettelse fra psykisk anstrengelse og innsparing av psykisk innsats. Vitsen blir en ventil i oss som

lar oss slippe ut våre undertrykte følelser. Vitsen letter trykket vi kjenner fra samfunnet rundt oss, og den gir oss en lystfølelse og en tilfredsstillelse. For Freud er vitsen knyttet til frihet, og på samme måte som menneskers drømmer kan vitsen gi uttrykk for menneskets underbevisste lengsler og ønsker (1994). Med vitsen kan vi fornærme på en subtil måte, bryte regler eller vitse med tabubelagte tema (Svendsen, 2018). I sin diskusjon av virkemidler som vi bruker i vitser, trekker Freud særlig fram lek med gjenkjennelse og bruk av det absurde. Vitser som bruker det absurde er morsomme fordi de lar oss unnsnippe fra den intellektuelle oppdragelsen vår, som er forbundet med tvang (1994, s. 107-115). Men det presset mennesker kjenner i tilværelsen kan også være mer eksistensielt og alvorlig. Forfatteren Tor Ulven skriver om Freuds vitseteori at all humor blir svart humor, fordi vi forteller vitser med et ønske om å unnsnippe ubehaget ellers i tilværelsen. Den svarte humoren erkjenner det tragiske og triste ved livet, samtidig som vitsene om det tragiske livet gir oss en lystfølelse (1994, s. 13).

4.3 Bakhtin og det karnevaleske

Den russiske litteraturteoretikeren Mikhail Bakhtin lanserte «det karnevaleske» som et begrep som beskriver latterkulturen i romankunsten. Bakhtin forklarer hvordan den folkelige latterkulturen i middelalderen var skilt fra staten og kirken, som var dominert av alvor, synd og dommedag (2003b, s. 60-61). Denne munterheten fantes på utsiden av kirken, som var knyttet til Alvoret og hierarkiet i samfunnet. I François Rabelais sitt forfatterskap finner Bakhtin virkemidler fra den folkelige latterkulturen. Bruken av den folkelige motkulturen i litterære verk omtaler Bakhtin som karnevalisme. Sentrale virkemidler er parodi, travesti, gjøgleri og en blanding av høyt og lavt, for eksempel at kroppslige vitser blandes med høyverdige religiøse motiver. Karnevalismen blir dermed en subkultur med en motstand eller kritikk av de etablerte maktstrukturene i samfunnet (2003b, s. 45-47).

4.4 Ungdomslitteraturen

Litteraturviteren Svein Slettan har forsket på ungdomslitteraturen og forsøkt å finne fellestrekk ved litteratur som er skrevet til ungdom. Slettan mener ungdomslitteratur ikke er en sjanger, men tekster i ulike sjangre, som man kan avgrense etter hvilken aldersgruppe de er skrevet for (2014, s. 9). Slettan trekker fram den realistiske ungdomsromanen som den sentrale retningen innen ungdomslitteraturen fra 1970 og til i dag. Disse realistiske ungdomsbøkene kan enten være realistiske ved å sette problemer under debatt eller ved å være psykologisk realistiske med indre konflikter. Ungdomslitteraturen i dag handler i stor grad om identitetssøking, og Slettan

mener å finne en utvikling der litteraturen i større grad tar ungdommers erfaringer på alvor. Litteraturen formidler ikke lengre moral eller enkle svar på livets utfordringer. Slettan påpeker flere sentrale problem eller utfordringer forfatteren står ovenfor. Litteraturen skal ofte formidle et ungdomsperspektiv og en livsfølelse som ligger tett til ungdommers, samtidig som den er skrevet av en voksen person, som har lagt denne tiden bak seg. Dermed blir denne litteraturen en gjengivelse av en livsfølelse, som forfatteren likevel skal fortelle om på en troverdig og gjenkjennelig måte (2014, s. 9-27).

I ungdomslitteraturen finnes det ifølge litteraturviter Magnus Thunes Jensen ikke-komplekse og komplekse ungdomsromaner. De komplekse ungdomsromanene utfordrer leseren i både form og innhold, og leseren må gjøre en større innsats for å forstå teksten. De ikke-komplekse ungdomsromanene oppfyller ofte sjangerkrav og -forventninger, og er mer enklere tilgjengelige for leseren (Jensen, 2011, s. 85). Denne forskjellen kan oppleves både forenkende og reduserende av litteraturen, men minner samtidig på at det finnes store forskjeller i hvor tilgjengelig ungdomslitteraturen er. Det er ikke snakk om at de komplekse romanene har større litterær verdi enn de ikke-komplekse romanene har. I analysen av ungdommenes meninger om humoren brukt i *MISS* og *Papirfly* er det tydelig at ikke alle ungdommene forstår bøkene og forfatternes intensjoner på samme måte. Derfor kan det være nyttig å bruke Jensens forklaringer om hva som gjør en ungdomsbok kompleks og mer eller mindre tilgjengelig.

4.5 Leseopplevelsen

I sin innledende teoretiske diskusjon om hva leseopplevelsen er, trekker Skjerdingsstad og Rothbauer frem ulike trekk ved leseopplevelsen og hvorfor den er så vanskelig å definere. Leseopplevelsen er en kompleks, individuell hendelse, som skjer i en geografisk og historisk kontekst. Leseopplevelsen involverer ikke bare tankene våre, men også kropp, sanser og følelser. Den er både en erfaring av å ha lest noe og en erfaring av å ha lært noe (2016, s. 1-3). Som det blir tydelig i mange av anmeldelsene skrevet for *Uprisen*, så kan vi endres i møter med litteraturen. Samtidig går alle lesere til en tekst med ulike forutsetninger, fordommer og smak, og dette er tydelig i de varierte mottagelsene bøkene i *Uprisen* får. Skjerdingsstad og Rothbauer sier at undersøkelsen ikke skal basere seg på én enkelt definisjon av leseopplevelsen, men heller studere tilfeller der leseopplevelsen skjer. Denne fremgangsmåten omtaler de som «plotting» (2016, s. 1-3). Et av tilfellene som undersøkes i antologien er anmeldelser av bøker til *Uprisen*. Skjerdingsstad og Oterholm gjør i sin forskning på *Uprisen* en nærlesing av ungdommenes anmeldelser. De finner et skille mellom leseopplevelser og refleksjonstekster gjort i etterkant,

som anmeldelsene til Uprisen. De beskriver leseopplevelsen som en ikke-artikulert hendelse, som skjer når vi leser og er del av underbevisstheten vår. På mange måter er denne opplevelsen utilgjengelig for oss, fordi når leseopplevelsen skal artikuleres i form av en anmeldelse er opplevelsen allerede over. En slik anmeldelse kan derfor endre leseopplevelsen eller omformulere og reflektere rundt den, men anmeldelsen og opplevelsen er to adskilte størrelser (2016, s. 116-117).

5 Analyse

5.1 Analyse av bøkene og av bøkernes peritekster

5.1.1 Analyse av *Papirfly* av Liv Gulbrandsen

Papirfly er Liv Gulbrandsens første utgivelse for ungdom og ble utgitt på Aschehoug forlag våren 2017. Boken handler om June Karlsvik, en 14 år gammel jente som nylig har mistet faren sin. June har fått beskjed fra moren sin om å skrive takkebrev til alle som deltok i begravelsen til faren, og *Papirfly* åpner med Junes brev til farens elskerinne, som på dramatisk og komisk vis stod fram i begravelsen. Deretter skriver June brev til andre mennesker rundt seg, ofte etter en dramatisk hendelse eller ulykke som June har forårsaket. Som det står i baksideteksten så avreagerer June etter farens dødsfall med å skrive brev, men avreageringen skjer også gjennom en voldsom og komisk utagering. For eksempel er det andre brevet i boken skrevet etter at June har sluppet sin surrete bestemor og en hest inn på et kjøpesenter. Når June blir jaget av vektere gjemmer hun seg i frysedisken på matbutikken. Samtidig som brevene forklarer og unnskylder slike hendelser, utvikles også en annen fortelling i boken, som handler om Junes bearbeidelse av farens utroskap og død. Junes mor sender henne til psykolog, men det er i brevene og i skrivingen at June får bearbeidet følelsene sine. Boken avsluttes med en forsoning mellom mor og datter. June aksepterer tapet av faren og affæren hans, og hun innser at hun ikke er ansvarlig for de voksnes handlinger. Strukturen i boken er episodisk ved at hvert av de lengre brevene oppklarer en hendelse, samtidig som fortellingen om Junes sorg og forholdet til foreldrene utvikles kontinuerlig gjennom romanen. En leser som ønsker å forstå hvorfor June gjør som hun gjør må forstå hva som har skjedd i hvert nye brev og nye «episode» June har havnet i. Samtidig må leseren klare å lese fram Junes savn og sinne over faren, som ofte er antydning i underteksten.

Et trekk ved handlingen i boken som anmelderne på Uprisen flere ganger diskuterer, er Junes alder. I boken står det at det er to år siden hun var 12 år gammel (Gulbrandsen, 2017, s. 13), mens baksideteksten oppgir at hun er 15. Uansett om June er 14 eller 15 så gjør oppførselen og verdensforståelsen hennes at hun virker enda yngre. Denne umodenheten skaper mye av spenningen og komikken i boken, når June lyver og blir lett revet med i en situasjon. Men for flere av anmelderne blir June barnslig og umoden, og dette trekker de fram som noe negativt.

Et stilistisk trekk som preger boken er at den kun inneholder Junes brev til andre. De svarbrevene som June får blir ikke vist for leseren av boka. For å skape en forståelig og

engasjerende fortelling må Gulbrandsen tøyne brevsjangeren, blant annet ved å la lengre dialoger være skrevet ut i brevene, også dialog mellom June og mottageren av brevet. I tillegg blir mottageren av brevet ofte fortalt om hendelser som han eller hun allerede vet om, og June forteller fremmede personer om private hendelser. Sjangermessig befinner *Papirfly* seg dermed et sted mellom en brevroman med henvendelser til spesifikke personer og en dagboksroman med private nedtegnelser. Denne lekenheten med sjangeren kan forklares realistisk innenfor bokas univers med at June er et barn født på 2000-tallet, og derfor aldri har skrevet brev før (Gulbrandsen, 2017, s. 7). Flere av anmelderne i Uprisen, som er jevngamle med June, skriver at de synes en bok av bare brev er et originalt grep, men Gulbrandsen har ikke funnet på en ny sjanger. Brev som litterær sjanger kan spores helt tilbake til antikken og brevromanen til 1700-tallet (Refsum, 2007a, s. 27-28). For ungdommene som ikke kjenner til brevromanens historie, blir *Papirfly* et originalt verk og de gir Gulbrandsen uttelling for det.

Bakhtin har undersøkt litterære epoker der romanen er dominerende. Han mener at i slike perioder vil de andre sjangrene etterligne eller domineres av romanen, og bli «romanisert» (2003a, s. 121). Bakhtin finner en fremvekst av parodier av andre sjangre i romanen, for eksempel blir ridderromanen parodiert i romansjangeren. I *Papirfly* leker Gulbrandsen med brevsjangerens utdaterte stil og langsomhet, June og moren sender hverandre brev selv om de bor i samme hus. *Papirfly* kan leses som en romanisert brevroman, men den kan også forstås som en tilpasning av sjangeren til et ungt publikum. Et annet trekk ved brevene June skriver er at de ofte åpner in medias res i en hendelse som hun skal unnskyldes. I brevet til sjefen på Tveitasenteret, begynner June fortellingen ved det komiske høydepunktet, når hun blir funnet i frysedisken. Deretter nøstes begivenhetene langsomt opp, og det tar en god stund før leseren får vite hvordan June havnet der. Dette grepet skaper driv og spenning i fortellingen, samtidig som flere personer blir omtalt uten noen introduksjon. På denne måten bryter Gulbrandsen med sjangerkonvensjoner for brevromanen, men ikke for å gjøre boken mer forståelig, men for å gjøre den mer spennende for leseren. Dette grepet forvirrer flere anmeldere, men mange trekker fram at handlingen er spennende og uforutsigbar.

Papirfly er skrevet i en muntlig tone, for eksempel i denne setningen: «Sjøl om det kanskje er det dummeste jeg kan si for å få lov til å handle på Tveitasenteret igjen, så er jeg litt glad for at det blei som det blei» (Gulbrandsen, 2017, s. 43). Dette stilvalget forstår jeg som et forsøk på å skape humor og realisme. Språket er radikalt bokmål og preget av gjentakelser og av norske og noen engelske slanguttrykk. June bor på Oslos østkant, i nærheten av Tveita, så stilen hennes

kan være en sosiolekt. Dette stilvalget krever at leseren forstår nyansene i Junes muntlige språk. Som det kommer fram i min analyse av ungdommenes anmeldelser, er det mange som forstår Junes muntlige tone som skrivefeil gjort av forfatteren.

Språket, kronologibruddene og eksperimentene med brevromansjangeren gjør *Papirfly* til det vi kan kalle en kompleks ungdomsroman (Jensen, 201, s. 85). Kompleksiteten innenfor denne sjangeren er en glidende skala, og jeg mener *Papirfly* har ikke-komplekse trekk som personfremstilling og synsvinkel. Mye av humoren i *Papirfly* skapes av de komplekse virkemidlene i boken, så en leser må i mange tilfeller forstå de virkemidlene for å forstå humoren.

5.1.2 Analyse av peritekstene rundt *Papirfly*

Forsiden av *Papirfly* er dominert av kraftige farger som gul og rosa (se vedlegg 1). Bakgrunnsbildet er et gult bilde av et kjøpesenter med en delvis mørk himmel hengende over. Over tittelen er det en collage av bilder av ulike personer og hendelser i boken, som konkretiserer handlingen. Bildene er i sterke kontrastfarger som rosa, oransje, blå og grønn. Fargene, fonten og bildene av ungdom signaliserer at dette er en bok for ungdom. Stiplede streker går bak bildene på forsiden og viser den kaotiske reisen et papirfly kan ta gjennom luften. Denne reisen kan også være Junes kronglete emosjonelle reise, en kontrastfylt reise som inneholder både komikk og alvor. Forsiden viser disse kontrastene, som den mørke himmelen over kjøpesenteret og et mørkt bilde av en jente i gatelys som står med ryggen til fotografen. June befinner seg i et mørke, samtidig som hun er omgitt av komiske situasjoner. Bildet på baksiden viser en ung person som skriver i en spiralbok. I peritekstene blandes brev- og dagbokromanen, akkurat som i romanteksten. Baksideteksten oppsummerer handlingen nøkternt, men med en undertone av komikk som i formuleringen: «Faren til 15 år gamle June dør brått, og som om ikke det er nok: I begravelsen står den ukjente elskerinnen hans fram» (Gulbrandsen, 2017). Deretter står det at «Liv Gulbrandsens første ungdomsbok er både morsom og alvorlig, sår og rappkjefta» (Gulbrandsen, 2017). Også denne teksten tydeliggjør dobbeltheten i boken. Jeg mener peritekstene signaliserer at *Papirfly* i hovedsak er en morsom bok, men at de kommuniserer at det er et trist grunntema i boken.

5.1.3 Analyse av *MISS* av Synne Sun Løes

Den andre boken jeg skal ta for meg i denne undersøkelsen er *MISS* av Synne Sun Løes. Denne romanen er også utgitt våren 2017 på Aschehoug forlag. Boken har flere likhetstrekk med *Papirfly*, både i handlingen og i den litterære utformingen. Boken handler om 16 år gamle Ea som har droppet ut av videregående. Ea liker å sy sine egne klær, lage kunst av søppel, hekle bikinier til kjæledyr og kaller seg selv «tjukkis». Hun føler ikke at hun passer inn i sin sunne, vestkantfamilie eller i vennskapet med ballettdanseren Fanny. Eas tante Edith var en eksentrisk kunstner, men har nylig begått selvmord. Det er tydelig at Edith var en viktig rollemodell for Ea. Etter press fra moren går Ea både til psykolog og life-coach. I terapi og i skriving får Ea bearbeidet følelsene sine, og i løpet av boken kommer hun frem til at hun er god nok som hun er.

Ved bokens slutt kan det virke som at det ikke egentlig er Ea som har utviklet seg, men heller foreldrene og venninnen Fanny, som har stanset sitt jag etter det perfekte. Endringen som Ea gjennomgår er å slippe venninnen og foreldrene tettere inn på seg. Åpningen i boken er en liste over alt Ea hater, og boken avsluttes med en liste over alt hun elsker. En anmelder skriver at Ea har endret synet på livet og har gått fra å hate til å elske (Budzakova, 2017). Boken er full av populærkulturelle referanser, og Ea finner mange forbilder blant andre kvinner, som komikere, forfattere og skuespillere som også skiller seg ut. Denne bevisstheten har hun gjennom hele boken og hennes usikkerhet er ikke egentlig knyttet til kropp eller selvtillit, men mer til identitetssøken. Slettan trekker fram identitet og livsmestring som to sentrale tema i ungdomslitteraturen (2014, s. 22), og *MISS* er et godt eksempel på denne tendensen.

Ea inntar en rolle som samfunnskritikeren som står utenfor og ser inn på de andre. Hun kommer ofte med ironiske kommentarer om sine treningsnarkomane foreldre og den tynne, pliktoppfyllende venninnen Fanny. Mye av humoren i boken skapes av denne ironien, men den kan også leses og oppfattes kun som negativitet. Ea trekker hele tiden i motsatte retning av foreldrene og venninnen, enten hun pynter seg med kjoler laget av søppelsekker eller spiser kake på sofaen i stedet for å gå på skolen. Når menneskene rundt Ea forsøker å leve «normale», sunne liv kan Eas konstante insitering på å ta avstand fra dem bli lest som negativitet. Eas ironi om seg selv og sin egen kropp kan leses som at hun er grunnleggende negativt innstilt til seg selv, men det kan også leses som en forsvarsmekanisme.

MISS er sammensatt av brev, dagboksnotater, dialoger og lister, hvor alt (med unntak av noen brev adressert til Ea) er fortalt og skrevet av Ea. Noen av tekstene er skrevet i presens og førsteperson, og disse tekstene ligger sjangermessig tett opp til den realistiske ungdomsromanen med en jeg-forteller (Slettan, 2014, s. 13). Andre tekster er i preteritum, hvor Ea reflekterer over egne følelser og opplevelser. Disse tekstene ligger tettere opp mot dagboksromanen ("Dagboksroman," 2007, s. 32-33). Denne blandingen gjør flere anmeldere forvirret. Romanen krever at leseren må sette sammen ulike tekster som lister over hva Ea hater, fakta om menneskene rundt henne og brev til den avdøde tanten for å forstå nåtidssituasjonen hennes. Stilen og humoren til Ea er kompleks, med uttrykk og ord hun finner på selv, mye bruk av parenteser, kallenavn, lekespråk og låneord fra andre språk. I en samtale med psykiateren sin skal Ea takke for en gave og sier følgende: «Gelato arigato», som hun oversetter til å bety ««Takk-det-er-det-beste-jeg-vet», på mellom-linjene-italiensk-japansk» (Løes, 2017, s. 123). Dette er bare ett eksempel, der en liten frase som «takk» heller blir en vits om italienere, japanere og gavekultur. For å le av denne vitsen må leseren klare å avkode og «ta» referansene. I litteraturvitenskap kalles slike referanser intertekstualitet. Intertekstualitet er alle referanser i en tekst til andre tekster og forbindelsene imellom ulike tekster (Refsum, 2007b, s. 100). I *MISS* bruker Løes intertekstualitet for å skape humor, og vitsen refererer ofte videre til andre vitser eller uttrykk.

Boken er satt i ulike skrifttyper, fonter og med lister og punkter. Stilvalget i *MISS* viser Eas sammensatte personlighet og kreative evner, samtidig som det gjør boken mer krevende å forstå. Løes bruker ulike sjangre og intertekstuelle referanser for å skrive fram et portrett av en sammensatt ung jente. Lesere av *Papirfly* måtte også sette sammen Junes ulike brev for å forstå boken, men i *MISS* er variasjonen i ulike tekster og stiler mye større. *MISS* er dermed også i stor grad en kompleks ungdomsroman, som utfordrer leseren særlig gjennom sin litterære form og språk (Jensen, 201, s. 91-92). Språket er ikke lyrisk fortettet, som Jensen bruker som sitt eksempel, men heller overlesset med referanser, synonymer og overdrivelser. Det er ved bruk av disse virkemidlene mye av humoren oppstår, så for å forstå humoren må leseren forstå kompleksiteten i romanen.

5.1.4 Analyse av peritekstene rundt *MISS*

Forsiden av *MISS* er dominert av tittelen skrevet i store bokstaver på tvers av hele siden (se vedlegg 2). Bokstavene er tegnet for hånd med tydelige svarte skygger. Bokstavenes størrelse og rotete oppsett signaliserer både tyngde og selvsikkerhet, men også uorden og kaos. Den siste

S-en i tittelen går så vidt over siden og fortsetter på innsidepermen, og slik kan man se for seg at ordet «miss» skal bli feilstavet videre, for eksempel til missforstått, missunnelig eller misslykket. Denne ordleken gjør Ea i boken, og hun omtaler seg selv som en Miss (Løes, 2017, s. 237-238). Et annet viktig trekk peritekstene ved *MISS* er at ryggen er noe lavere enn vanlig. Ryggen er 23,5 cm høy, til sammenligning er ryggen til *Papirfly* 26,3 cm og har en mer gjennomsnittlig størrelse. Dermed blir hver bokside i *MISS* mindre og boken får flere sider. Genette skriver at satsen er det som gjør en tekst om til en bok, og ingen leser kan la være å forholde seg til hvordan teksten er satt på siden (1997, s. 34). Det er mange anmeldere som forholder seg til *MISS* sin tykkelse, og måten den er satt på. I anmeldelsene blir bokens tykkelse, eller tekstens lengde, ofte fremhevet som noe negativt ved boken. Den oppramsende stilen hadde vært lik uansett hva slags utforming boken hadde fått, men den lave ryggen gjør at boken kanskje fremstår som enda lengre.

Fargen på forsiden er en sterk rødfarge, med innslag av en blå kontrastfarge. Ryggen til boken skaper enda en kontrast, den er helt rød og har tittelen og forfatterens navn. Baksiden er helt blå med en baksidetekst om boken. Disse kontrastene kan henvise til Eas sammensatte personlighet eller til kontrasten hun utgjør til andre i miljøet sitt. Forsiden blir en abstraksjon av innholdet i boken, ikke en konkretisering som viser handlingen. Forsiden til *MISS* er mer krevende å forstå enn forsiden til *Papirfly* og dermed signaliserer den at boken er egnet for et eldre ungdomspublikum. Baksideteksten er en kort oppsummering av handlingen i boken, før det står at ««Miss» er en humoristisk og rå roman om å være annerledes, kreativ og samtidig omringet av forventninger og press fra alle kanter» (Løes, 2017). Gjennom en komparativ peritekstanalyse blir det tydelig at *MISS* signaliserer i større grad at den er en dramabok enn *Papirfly* gjør. *Papirfly* vektlegger i større grad gjennom bilde og tekst at den er en humorbok. *MISS* signaliserer at den er en kontrastfylt dramabok med humor, egnet for litt eldre lesere.

5.2 Analyse av anmeldelsene av *Papirfly*

I totalt 106 anmeldelser av *Papirfly* på Uprisen bruker 75 av anmelderne ordene *humor*, *morsom* eller *komedie*. Dette tilsvarer 71 % av anmelderne. Disse tallene inkluderer andre bøyninger av ordene, avledninger av ordene eller andre målformer, som blant annet *morsomt*, *humoristisk* eller *morosamt*. Alle disse ordene forekommer til sammen 177 ganger. Ordene *morsom*, *morosam*, *morsomme* og *morsomt* blir brukt 93 ganger i anmeldelsene av *Papirfly* og er dermed ordet som blir mest brukt for å drøfte humoren. Begrepet som blir brukt nest flest ganger er *humor*, og andre ord som *humoren*, *humoristisk* og sammensetninger som *humorbok*. Til sammen brukes disse ordene 58 ganger. Ordet *komedie* brukes 9 ganger i de 106 anmeldelsene. Slike tall sier noe om hva anmelderne har vektlagt. Til sammenligning har spenningsboken *Killerinstinkt* av Thomas Enger fått 58 anmeldelser, der ordene «humor» og «morsom» blir brukt 3 ganger totalt (Uprisen, 2017b). Ved å se disse tallene kan man anta at mange av anmelderne synes boken *Papirfly* er morsom eller humoristisk. I et forsøk på å systematisere hva ungdommene legger i disse ordene ble det tydelig for meg at bruken er svært variert. Det er ikke mulig med metoden jeg valgte og en så liten datamengde å finne den ene måten ungdommene bruker ordet «morsom» eller ordet «humor». I denne undersøkelsen ønsker jeg å gå i dybden for å finne de ulike meningene som ungdommene har om humoren i ungdomsbøker. Jeg har brukt forekomsten av disse ordene som veiviser for å finne frem til uttalelser som jeg kan nærlese.

5.2.1 Det karnevaleske i *Papirfly*

I middelalderen eksisterte den folkelige latterkulturen side om side med det strenge, autoritære føydal- og kirkesamfunnet, og slik står det hellige og det profane side om side i den karnevaleske litteraturen (Bakhtin, 2003b, s. 75-76). Det karnevaleske er et dominerende litterært trekk ved *Papirfly* av Liv Gulbrandsen. Romanen åpner med en typisk karnevalesk scene. Faren til unge June er død, men i begravelsen blir den alvorlige stemningen snudd på hodet når farens elskerinne står frem. Hun forteller om deres lidenskapelige forhold og fremfører en dans til Cindy Laupers True Colors (Gulbrandsen, 2017, s. 10). Bakhtin beskriver hvordan det høye og det lave blandes i karnevalesk litteratur. I *Papirfly* er det sorg som blandes med kroppslig komikk, og skaper flere absurde og komiske situasjoner.

Anmeldelsene indikerer at det karnevaleske er noe av det som gjør *Papirfly* morsom. En leser skriver i sin anmeldelse at de morsomme øyeblikkene oppstår fordi det «hovedpersonen gjorde

var så rart, og ting jeg aldri ville gjort selv» (Karoliussen, 2017) og en annen anmelder skriver at «personene i boken sa og gjorde ting som var morsomt» (Fosshagen, 2017). Tre anmeldere skriver i samarbeid at: «Den var morsom og hadde god handling, siden June gjorde mye rart. Språket var morsomt med litt drøye ord» (Eirin, Kristoffer & Nora, 2017). Alle disse anmelderne fremhever det overskridende med Junes språk og handlinger, og slik jeg forstår de tre siste anmelderne liker de Junes muntlige, radikale bokmål, som også inneholder en del banneord. Banningen og det folkelige språket er også et karnevalistisk trekk ved boken, og er muligens gjort for å skape komikk i teksten. Noen anmeldere liker Gulbrandsens muntlige tone og synes stemmen er morsom og troverdig. Men i hovedsak trekker anmelderne fram Gulbrandsens valg av muntlige stil som noe negativt, ofte fordi de oppfatter stilen som skrivefeil. Funnene i denne analysen viser at flere av ungdommene synes det karnevaleske er noe som gjør *Papirfly* til en morsom roman. De skriver at det morsomme i boken er Junes grenseoverskridende oppførsel og den muntlige tonen i boken.

5.2.2 Realismebrudd

For flere anmeldere er det viktig at handlingen om June ikke blir for urealistisk, så de ikke lenger kjenner seg igjen i henne. Det karnevaleske og utagerende som noen anmeldere synes er morsomt i *Papirfly*, synes andre anmeldere er urealistisk. Her fremgår det et tydelig skille i hvordan disse ungdommene vurderer litterær kvalitet, og hva som er viktig for dem i en leseopplevelse. Den realistiske litteraturen forsøker å fremstille verden troverdig, gjenkjennelige ungdomserfaringer og å ta opp sentrale tema i ungdomslivet (Nes, 2014, s. 30). Et realismebrudd blir dermed at leseren opplever en manglende troverdighet eller gjenkjennelighet, enten i bokens miljø eller personer. Dette innebærer at realismebrudd er noe den enkelte leser må avgjøre, og selv vurdere gjenkjenneligheten og troverdigheten. Det er tilfellet i anmeldelsene av *Papirfly*, der anmelderne er delt i synet på June og hennes miljø.

En anmelder reflekterer over hva realismebruddene gjør med boken og skriver følgende: «Det meste som skjer i boken kunne skjedd på ordentlig men noe er ganske usannsynlig noe som gjør boka morsommere» (Anders, 2017). For denne leseren balanserer altså boken mellom det sannsynlige og det usannsynlige. Leseren forstår at den usannsynlige handlingen gjør fortellingen om June mer underholdende. Balansen mellom sannsynlighet og usannsynlighet er viktig for flere lesere. En anmelder skriver: «Jeg synes boken er best når det kommer til vitser eller problemer i våres verden. Noen deler er veldig morsomme, men jeg tenkte at det fortsatt

kunne skje med ekte personer og det er det jeg liker veldig mye med boken» (Galane, 2017). For denne anmelderen har Gulbrandsen klart å skrive en roman som både er morsom og realistisk. En annen anmelder skriver at «[d]et som også var bra i boka var at det var morsomme historier, ikke vanlige. Jeg ble på en måte dratt med i historien og jeg følte litt av det jenta i boka følte [...] Jeg anbefaler den til de som er glade i korte morsomme og lettreste bøker» (Lukyanets, 2017). Denne anmelderen setter begrepene «morsom» og «vanlige» opp imot hverandre. Jeg tror han mener at disse historiene er morsomme å lese fordi de er uvanlige eller urealistiske. Disse anmelderne bruker ulike begrepspar for å sette opp de to motsetningene som jeg har kalt «realistisk» og «urealistisk». Igjen kan det virke som at bruddet med realismen skaper humoren for flere av anmelderne. Men for disse anmelderne er det viktig at de morsomme, urealistiske historiene blir balansert opp mot realistiske personer. Den siste anmelderen beskriver en innlevelse i hovedpersonen June, og denne innlevelsen og gjenkjennelsen er viktig for mange lesere i disse anmeldelsene. For denne leseren har Gulbrandsen truffet riktig i balansen mellom det realistiske og det urealistiske.

Andre anmeldere mener Gulbrandsen ikke har klart denne balansen like godt. En anmelder skriver: «Jeg likte konseptet på hvilken boka ble skrevet, men jeg syntes at den var ikke realistisk og du kan se mellomrom mellom verden i boka og verden hvor vi bor. Derfor jeg gir terningkast 4-» (Ziurkus, 2017b). For denne leseren blir realismebruddene negativt, og anmelderen beskriver distansen til innholdet i boken med metaforen om «mellomrom» mellom hans og Junes verden. Dette får en direkte konsekvens i hans anmeldelse, og han skriver at *derfor* får boken terningkast 4-. Andre anmeldere som misliker dette realismebruddet knytter det ofte til Junes alder. De leser *Papirfly* som en realistisk roman, og synes det er et brudd med realismen at 14-15 år gamle June er såpass barnslig. Flere anmeldere fremhever forfatterens manglende forståelse for hva 14-15 åringer gjør som noe negativt ved boken.

En av anmelderne som reflekterer over om *Papirfly* er en realistisk roman eller ikke skriver følgende:

Min opplevelse av denne boka: den var gansk... veldig original, den var morsom og den var litt rar innimellom, men jeg syntes boka var veldig morsom [...] Og handlingene skjedde ganske brått, det var som om handlingene ble slengt i trynet ditt. Handlingene var også veldig overraskende man forventer ikke at det skal skje. Jeg syntes også at boken var veldig vanskelig og legge fra seg, og jeg liker ikke å lese engang! Jeg så også for meg alle handlingene inni hodet mitt fordi den var veldig grundig beskrevet [...]

*Troverdighet: Den var ikke sååå troverdig, men dette kunne ha skjedd i virkeligheten, om du har ekstremt uflaks! Med tanke på sjangeren var den troverdig og morsom som bare ****!* (Bøe, 2017)

Jeg vil anta at de overraskende hendelsene anmelderen henviser til i boken er Junes utagering og den karnevaleske stilen i boken. For eksempel skriver anmelderen at boken var «litt rar innimellom», men ut ifra sammenhengen dette står i, forstår jeg dette som noe positivt ved boken. Denne anmelderen setter troverdighet opp som et eget punkt som må vurderes når boken skal anmeldes. Det er flere tilfeller av anmeldelser der leserne vurderer fortellingens troverdighet, men ingen har gjort det like punktvis og systematisk som denne anmelderen. Han skriver at handlingen med tanke på sjangeren var troverdig, men skriver ikke hvilken sjanger han mener boken er. Jeg vil anta at han mener Papirfly tilhører den realistiske ungdomsromanen, som Slettan har fremhevet som sentral innenfor ungdomslitteraturen (2014, s. 13). Samtidig mener anmelderen at man skal ha uflaks for å oppleve alt det June opplever. Denne leseren klarer å vurdere det urealistiske opp mot det realistiske i romanen, og ser at det morsomme i boken ofte skapes når Gulbrandsen bryter med hva som er troverdig. For denne leseren er brudd på hans forventninger en positiv ting, fordi bruddene skaper et spennende handlingsforløp.

Et annet interessant poeng ved denne anmeldelsen er måten han forsøker å beskrive sin egen leseopplevelse. Anmelderen beskriver hvordan handlingen i boken er overraskende ved å si at handlingen blir slengt i ansiktet på ham og skildringene i boken gjorde at han så for seg handlingen «inni hodet». Denne fysiske beskrivelsen av en leseopplevelse viser hvordan fortellingen har nådd ham. Anmelderen begynner med å moderere seg selv, ved å skrive at boken ikke bare var ganske, men veldig original og veldig morsom. Denne utdypningen får med en gang frem leserens begeistring for boken. Denne teksten viser også at leseopplevelsen er krevende å artikulere fordi den skjer i underbevisstheten vår når vi leser (Skjerdingstad & Oterholm, 2016, s. 129). Når denne anmelderen skal sette seg ned og formulere noe om sin opplevelse, er den opplevelsen over. Leseren forsøker å forstå seg selv og sin leseopplevelse med sine egne og andres ord, og finne den beste formuleringen for hva han mener og hva han har opplevd.

5.2.3 Forfatterens forsøk på å være morsom

I disse anmeldelsene er det tydelig at ungdom setter en lattervekkende humor høyt, og de setter pris på morsomme bøker. Noe anmelderne ikke liker er dersom de opplever at forfatteren

forsøker for hardt å være morsom. I anmeldelsene jeg har undersøkt og i Skjerdingsstad og Oterholm sin forskning er det tydelig at ungdommene misliker forfattere som er nedlatende eller som ikke klarer å skildre troverdige ungdommelige erfaringer (2016, s. 124). En interessant refleksjon over dette er følgende anmeldelse:

For selv om det som stod i brevene ofte var både morsomt og spennende, var det likevel ikke så vanskelig å legge den fra seg. Etter et brev eller to, merket jeg flere ganger at jeg begynte å bli lei og fikk lyst til å legge den vekk [...] Humor er et virkemiddel som er brukt mye i denne boken og noen ganger blir det litt mye. Jeg synes til tider at forfatteren prøver for hardt å være morsom, og det irriterte meg når alt skulle være så ironisk hele tiden. Det er heller ikke helt min type humor, men nettopp noe jeg sikkert ville likt da jeg var rundt 12. (Eikeland, 2017)

Denne anmelderen beskriver en leseopplevelse hvor det ikke var så vanskelig å legge boken fra seg, til tross for at boken var morsom. Om en bok er vanskelig å legge fra seg blir ofte brukt som et kvalitetskjennetegn i disse anmeldelsene. Bøkene som er lette å legge fra seg er kjedelige eller vanskelige å leve seg inn i. Denne anmelderen bruker begrepet «humor» som et virkemiddel brukt i boken, og mener altså at Liv Gulbrandsen bruker for mye humor og prøver for hardt. Anmelderen ser måten humoren er konstruert, og det kan virke som at hun misliker å gjennomskue forfatterens forsøk på å være morsom. Anmelderen skriver også at hun er like gammel som June, men at June «kan minne om en yngre versjon av meg selv» (Eikeland, 2017). For denne anmelderen har ikke Gulbrandsen klart å skildre en troverdig 15-åring, og som mange andre lesere oppsummerer denne anmelderen med å si at dette er en bok for yngre lesere, noe som jeg tolker fra denne og andre anmeldelser som en negativ kvalitet ved boken.

En annen anmelder som reflekterer over Gulbrandsens forsøk på å være morsom, skriver følgende:

Boken sikter veldig mye på komedie. Det får forfatteren til ganske bra – noen ganger. Ofte følte det ut som forfatteren har søkt opp hvilke ord som er kule blant ungdommer. Det likte jeg ikke helt. Men, forfatteren fikk meg et par ganger til å le. Men det er ikke bare komedie, det er selvfølgelig litt drama der også. Det blir mer seriøst mot slutten av boken. (Adrian, 2017)

I denne anmeldelsen blir ordet komedie brukt som noe boken eller forfatteren forsøker å være. Igjen er motstanden mot voksne som forsøker å være morsomme tydelig. Det som særlig skaper misnøye, hos denne og andre anmeldere, er språkbruken i boken, som forsøker å være

ungdommelig. Denne leseren beskriver en situasjon der forfatteren prøver så hardt at hun søker opp et troverdig ungdomsspråk. Anmelderen forklarer ikke om Gulbrandsen har funnet de rette ordene eller ikke, kanskje hun bruker de på feil måte eller for mye. Uansett blir forfatteren gjennomskuet av denne leseren, som ser en konstruksjon i teksten, i stedet for å leve seg inn i Junes univers. Et lignende funn er følgende utdrag fra en anmeldelse: «Papirfly er en dramatisk bok med humor som er lett å le av [...] Forfatteren brukte mye humor men av og til var det litt for mye, og jeg følte at hun prøvde litt for hardt å være morsom» (Adan, 2017). Denne anmelderen skriver at boken ikke var vanskelig å legge fra seg, på tross av at det som stod i brevene var morsomt. Disse to anmelderne underbygger min hypotese om at *humor* for disse ungdommene er et virkemiddel forfatteren kan bruke for å skape en *morsom* leseopplevelse. Anmelderen som beskriver humoren som «lett å le av» viser at all humor i ungdomsbøker ikke er lett å le av. Og for denne leseren lykkes ikke Gulbrandsen, men blir i stedet gjennomskuet som en voksen som forsøker for hardt.

Slettan kommenterer denne utfordringen i sin gjennomgang av ungdomslitteraturen. I forsøket på å skildre en troverdig ungdomserfaring skriver forfatteren ofte perspektivet fra førsteperson. Identifikasjon er viktig for disse leserne, og Slettan poengterer hvordan det er lettere å identifisere seg med et jeg. Forfatteren kan forsøke å bruke et ungdommelig språk, som gir jeget en troverdig og gjenkjennelig stemme (2014, s. 14). Mange av anmelderne reagerer på dette språket og mener at det ikke er gjenkjennelig eller troverdig. Dermed blir et virkemiddel som muligens i utgangspunktet skulle skape gjenkjennelse, heller fremmedgjørende for disse anmelderne.

5.2.4 Humor som drivkraft for fortellingen

Noen anmeldere liker humoren Gulbrandsen bruker i romanen, og de reflekterer over hvilke effekter humoren skaper i teksten. Ungdommene vurderer humoren som noe som gir dem lyst til å lese videre. En anmelder skriver: «Boken er ikke særlig spennende, mer humoristisk. Den bruker humor som et virkemiddel bra. Det var noen ganger brevene ble veldig lange og kjedelige, men av og til kom det en morsom replikk som gjorde at jeg ville fortsette å lese» (Magnus, 2017). I denne anmeldelsen beskrives humoren som et virkemiddel som kan drive lesingen og spenningen fremover, når leseren synes boken er kjedelig. En annen anmelder skriver: «Boka handler om et alvorleg tema som er Junes sorg etter farens død. Det rotar seg ofte til for henne. Forfattaren skrivar ikkje berre om det på ein trist og tong måte, men brukar

humor. Det gjer det artigare å lese» (Bjørnbak, 2017). Denne anmelderen ser en sammenheng mellom det underliggende alvorlige temaet i boken, og humoren som forfatteren bruker. Leseren ser at tematikken er alvorlig, men at forfatteren bruker humor som virkemiddel for å gjøre boken morsommere å lese.

En scene i *Papirfly* som flere anmeldere trekker fram som morsom er en hendelse der June skriver «JEG HAR SETT RUSENS SANNE BALLE!» (Gulbrandsen, 2017, s. 62). June har blitt venn med narkomane Laffi, som i forsøk på å få tak i sterke smertestillende stiller seg over en grill og blir kraftig brent. Dette er en karnevalesk scene som skaper mye kroppslig komikk, og den trekkes fram i flere anmeldelser. En anmelder som fremhever denne scenen skriver at «[a]lt i alt så holdt boken meg ‘hooket’ som noen sier, og alt i alt så var den gøy og bra. Jeg likte altså boka fordi den var bra skrevet og var humoristisk» (Karlsen, 2017). Travestien June lager av uttrykket «Rusens sanne ansikt» virker både drøy og overraskende, men gjør det den skal ifølge Bahktin, som er å skape latter av det alvorlige (2003b, s. 64). Denne vitsen kan også forstås i lys av Freuds ventilteori, når June får beskrevet noe tabubelagt gjennom humor og lettet på et press hun kjenner fra omgivelsene sine (1994, s. 107-108).

Disse anmelderne omtaler «humor» som et virkemiddel som en forfatter kan bruke og mener at Gulbrandsen har klart å være morsom. Som tidligere sett i analysen av ungdommenes vurdering av realismen i boken, er ikke ungdommene enige her heller. Noen anmeldere synes humor er et virkemiddel som Gulbrandsen bruker på en vellykket måte, men andre synes hun forsøker for hardt å være morsom. Når Gulbrandsen lykkes blir humoren i boken et virkemiddel som skaper driv i handlingen og i leseopplevelsen.

5.2.5 Sjangeren som målestokk

Mange av ungdommene begynner sine anmeldelser med å skrive hvilken sjanger *Papirfly* har. Formuleringer som «*Papirfly* er en humorbok» eller «*Papirfly* er en dramabok» er en vanlig innledning, men sjangeren er sjeldent noe som anmelderne reflekterer rundt. Det kan være mange årsaker til at ungdommene formulerer seg på denne måten. En mulig forklaring er at det i Uprisen sin veiledning om hvordan man skal skrive en anmeldelse står sjanger som første punkt i oppsettet (Uprisen, 2017a). Sjangerbetegnelsen blir en merkelapp som settes på boken i begynnelsen av anmeldelsen, men den gir ikke nødvendigvis uttrykk for hva anmelderen mener om boken.

Et eksempel på en slik sjangerbetegnelse er i anmeldelsen som begynner slik: «Papirfly (av Liv Gulbrandsen) er en drama- /humor bok» (Pedersen, 2017). Videre i anmeldelsen gir denne leseren et handlingsreferat, beskriver leseopplevelsen sin og sier sin mening om boken. Selv om anmeldelsen åpner med sjangerbetegnelsen drama og humor, så skriver ikke denne anmelderen at hun synes boken er morsom eller spennende, men heller: «Det er ingen spenningskurve i boken, noe jeg personlig savner. Boken blir da litt langtekkelig og man blir sittende og lese uten noen høydepunkter» (Pedersen, 2017). Et annet lignende funn er anmelderen som begynner sin anmeldelse med å skrive at *Papirfly* som en humorbok, for så å senere i teksten skrive: «Jeg synes den var Ok men et ikke min type humor» (Rundsvoll, 2017). Anmelderen setter sjangeren humor på boken, uten å selv synes den er morsom. En annen anmelder skriver at sjangeren til *Papirfly* er «dramatikk/ komedie», men sier selv at boken blir «litt kjedelig å lese etter noen få kapitler. Dermed fanget ikke denne boken helt min oppmerksomhet» (Dina, 2017). Her virker det altså som at på tross av at anmelderen betegner sjangeren som dramatikk og komedie, betyr ikke det at anmelderen syntes boken har kvaliteter som forbindes med disse sjangrene.

Tre ungdommer skriver i samarbeid en anmeldelse der de betegner *Papirfly* som «en veldig typisk humorbok, men men litt preg av drama» (Solveig, Anine & Thea, 2017). Disse anmelderne skriver ikke noe om hva som utgjør en typisk humorbok. Tre andre ungdommer i samarbeid begynner sin anmeldelse med å skrive at sjangeren til *Papirfly* er drama og humor, men skriver også at «[v]i synes at boka var morsom innimellom, men til tider er den også veldig uinteressant» (Henrik, Ine & Erling, 2017) og er ellers ikke særlig begeistret i anmeldelsen sin. Det interessante her i denne undersøkelsen, er at flere ungdommene åpner anmeldelsene sine med å betegne *Papirfly* med en sjanger, som ikke viser hva de synes om boken. Sjangeren de setter på boken kan være det motsatte av hva de synes om den. Det kan være mange årsaker til at de setter sjangeren humor på bøkene, uten å synes boken er morsom. En årsak kan være at disse anmelderne ser sjangeren som noe de ikke bestemmer, men som er satt av forlag, forfatter eller lærer. I min paratekstanalyse av *Papirfly* konkluderte jeg at boken formidler at den er en humorbok, og det kan ungdommene ha oppfattet på samme måte.

Et flertall av anmeldere som skriver at *Papirfly* har sjangeren humor, skriver også at de synes den er morsom. Det kan virke som at sjangeren som ungdommene betegner *Papirfly* med kan brukes som en målestokk for kvalitet. Ungdommene finner en sjanger de mener er satt av

forfatter eller forlag, og så vurderer de om boken oppfyller kravene til sjangeren. I tilfellet med *Papirfly* kan det være at ungdommene ser at paratekstene og baksideteksten formidler sjangeren humor. Så når de skriver sin anmeldelse gjør de vurderingen om *Papirfly* er morsom eller ikke. Noen anmeldere betegner *Papirfly* med en sjanger som de delvis mener den oppfyller kravene til.

Med dette perspektivet er det enklere å forstå anmeldelser som følgende: «Boka er en drama og humor bok. [...] Boka starta veldig bra, men vi syntes at boka ble umorsom til tider. Det er noen ganske morsomme overraskelser. Boka slutta litt uventa kan man si. Boka var morsom, trist, overraskende og litt langsom» (Torstein & Asiya, 2017). Anmelderne åpner sin vurdering av boken med å si at sjangeren er humor- og dramabok, men skriver i sin anmeldelse meninger som bekrefter og avkrefter at de er enige i sjangeren «humorbok». Det mest nærliggende er å tro at anmelderne syntes den hadde både morsomme og «umorsomme» partier. Disse ungdommene omtaler boken med flere slike motsetninger som kan settes opp som original/uoriginal, realistisk/urealistisk og overraskende/langsom. Når disse ungdommene definerer sjangeren og så ramser opp alle kvalitetene ved boken, kommer det fram at en «humorbok» ikke enten er morsom eller ikke morsom. Ungdommene finner flere ulike kvaliteter ved boken, og viser nyansene som finnes i litteraturen.

To andre anmeldere som finner positive og negative kvaliteter ved *Papirfly* skriver følgende: «Vi syns bok var morsom til tider og noen ganger kjedelig. Boka er ikke god eller dårlig den er sånn midt i mellom. Den er ikke så bra i starten men den blir bedre utover. Vi syns sjanger er humor og litt trist» (Rustad & Iversen, 2017). Disse anmelderne setter ord på kvalitetsspekteret, og viser hvordan en bok og en leseopplevelse kan få en kompleks vurdering. De reflekterer noe over sjangeren ved at de ikke skriver den innledningsvis, men senere i anmeldelsen. Dermed har de beskrevet ulike kvaliteter ved boken, før de setter sjangeren. De skriver at de *synes* sjangeren er humor, noe jeg oppfatter annerledes enn hvis de hadde skrevet at sjangeren *er* humor. Når sjangeren er noe de har en mening om, blir den noe de stiller seg mer bak og er mer enige i. En annen anmelder som har en mening om sjangeren skriver følgende: «Denne boka er veldig morsom og fortjener sjangeren humor, men jeg synes personlig boka er på en måte seig» (Balteskard, 2017). Denne anmeldelsen bekrefter min hypotese om at «humor» er sjangeren, og «morsom» er en mening leseren har om boken. Ellers beskriver anmelderen en «langtrukken» leseopplevelse, men siden han synes den er morsom, har boken *fortjent* sjangeren humor. Denne

anmeldelsen viser et litt annet syn på sjanger enn tidligere, der anmelderen har en mening om hvilken sjanger boken oppfyller.

I hovedsak reflekterer ungdommene ikke over sjangeren på en bok. Årsaken til dette kan være at de opplever at sjangeren allerede er bestemt. I en formidlingssituasjon kan disse bøkene ha blitt presentert som humorbøker, eller de kan ha stått på en hylle merket med kategorien «Humor». Da kan det være mindre åpenbart at sjangeren er noe ungdommene kan være med på å avgjøre. Å undersøke hva som har skjedd i en slik formidlingssituasjon er ikke del av denne undersøkelsen, men det kan være en forklaring på disse funnene. Men det kan være at disse anmelderne ikke synes det er et paradoks å sette sjangeren «humorbok» på en bok de ikke synes er morsom. Det trenger ikke være begreper i konflikt med hverandre, hvis «humorbøker» ikke nødvendigvis betyr morsomme bøker.

5.2.6 Humoren som målestokk

Så langt i analysen har jeg sett at sjangeren blir brukt som en målestokk for kvalitet i disse anmeldelsene. Ungdommene vurderer bøkene opp mot sjangeren og sine forventninger til sjangeren «humorbok». Det virker som at for disse anmelderne så er humor så viktig at dersom boken har en humor ungdommene liker, så er det også en bok de liker. Humoren kan også skape driv i leseopplevelsen, og gi anmelderne motivasjon til å fullføre boken. Humoren i boken blir en metonymi for kvaliteten i hele boken. Men anmelderne klarer å finne nyanseforskjeller i humoren i *Papirfly*. Som en anmelder (som har fått gi tittelen til denne oppgaven) skriver: «Boken var morsom, men ikke helt sjukt morsom heller» (Gundersen, 2018). Denne anmelderen poengterer at en bok kan være morsom, men likevel ikke gi en fullkommen leseopplevelse. En annen anmelder skriver: «Eg synst at den hadde god humor i seg, men boka var ikkje heilt for meg» (Flo, 2017). Denne anmelderen skriver at det var forvirrende å lese brevene fra June, uten å vite hvem de var til og denne forvirringen trekker helhetsvurderingen av boken ned. Men det interessante her er at anmelderen legger til at humoren er god. Denne presiseringen viser at for denne anmelderen er det ikke nødvendigvis en selvfølge at humoren er god eller morsom i en ungdomsbok. Denne anmelderen trenger å karakterisere kvaliteten på humoren med et tillegg.

Et lignende funn er uttrykket «bra humor», som viser nyansene i humoren. Tre ungdommer skriver i samarbeid om *Papirfly*: «Den har mye bra humor, men det kunne også vært litt mer av den» (Solweig et al., 2017). En lignende frase finnes i en anmeldelse av to ungdommer som

skriver sammen og sier: «Den var veldig morsom og spennende og veldig bra humor» (Peder & Kristoffer, 2017). Slik jeg forstår disse anmelderne mener de at en bra eller god humor er en morsom og lattervekkende humor. Jeg tror de formulerer seg på denne måten fordi det ikke er en selvfølge for dem at humoren i ungdomsbøker er morsom. Som jeg har funnet tidligere i analysen er det flere anmeldere som ikke synes humoren i *Papirfly* er morsom. Jeg antar at de vil skille denne ungdomsboken ut fra de bøkene med humor som ikke er morsom.

En anmelder har «Dramatisk humor!» som overskrift i sin anmeldelse, hvor hun innleder vurderingen sin med å si «Papirfly er ei dramatisk bok med humor som det er lett å le av. Boka kan vere vanskeleg å forstå, men den dramatiske humoren tek aldri slutt» (Sandvik, 2017). Den «dramatiske humoren» vil jeg anta at refererer til Junes uforutsigbare oppførsel og det karnevaleske handlingsforløpet der hverdagen hennes blir snudd på hodet. Denne anmelderen legger først til hva slags type humor det er i *Papirfly*. Anmelderen legger til at boken har humor man kan le av. To andre anmeldere skriver i hver sin anmeldelse at humoren fikk dem til å le. Den ene anmelderen skriver først at boken var morsom og senere «det var brukt mye humor som fikk meg til å le mye» (L. Tran, 2017). En annen anmelder skriver «Det var masse humor som fekk meg til å le, derfor får «Papirfly» terningkast 4» (Uglum, 2017). Anmelderen viser med tillegget «derfor» hvordan lattervekkende humor får henne til å gi et bedre terningkast. Alle disse ulike formuleringene viser at humoren i ungdomsbøker ikke nødvendigvis får disse anmelderne til å le. Derfor ser de det som nødvendig å legge til at de lo av humoren. Disse formuleringene viser de mange ulike nyansene som humoren i ungdomsbøker kan ha, og at humoren kan brukes som en målestokk for bokens kvalitet.

5.2.7 Det morsomme i samspill med det triste

Bakhtin beskriver hvordan latteren og andektigheten kan være sidestilt i den karnevaleske litteraturen, og referer til middelaldermanuskript som har alvorlige og komiske illustrasjoner på en og samme side (Bakhtin, 2003b, s. 75). Det karnevaleske rommer en sidestilling av det alvorlige og det latterlige, og *Papirfly* er en slik roman. Flere anmeldere reflekterer rundt dette, ofte omtaler de denne sidestillingen som å blande «det triste» og «det morsomme». På noen anmeldere kommer denne blandingen som en overraskelse, men andre anmeldere klarer å analysere handlingen og på den måten forstå hvordan Junes sorgreaksjon både er trist og

humoristisk på samme tid. En anmelder har skrevet to relativt knappe anmeldelser. I sin første anmeldelse av *Papirfly* skriver han:

Boken her handler om en 15 år gammel jente som har opplevd mye rart . Da hun skriver et brev til alle som var med i begravelsen. Boka har vært ganske interessant, noen plasser har hatt mer spenning enn de andre. Men det har også vært noen plasser hvor det var bare kjedelig å les, som gjorde at jeg selv likte ikke bok så mye som fra starten. Men jeg likte hvordan forfatter kunne skrive humoristisk i sånn bok hvor situasjon var ikke det beste. (Ziurkus, 2017a)

Slik jeg leser denne anmeldelsen er det to måter man kan forstå hva anmelderen mener når han skriver at «situasjon var ikke det beste». Kanskje mener han at det var en dårlig lesesituasjon, fordi noen deler av romanen var kjedelige. Det kan hende han refererer til handlingen i boken og mener at dødsfallet til Junes far var en situasjon som «var ikke det beste». Det kan i så fall virke som at denne anmelderen forteller en vits ved å underspille alvorligheten i situasjonen. June har opplevd et stort tap, men denne anmelderen beskriver situasjonen nøkternt som «ikke det beste». Uansett refererer det «humoristiske» i denne anmeldelsen et litterært virkemiddel som forfatteren bruker. Men det er også knyttet til hans mening om boken, når han skriver at han liker hvordan Gulbrandsen skriver humoristisk. Her finner jeg et av mange eksempler på at bruken av ordene «humor» og «morsom» er mer kompleks enn jeg antok i min hypotese.

En annen anmelder skriver en lengre refleksjon over forholdet mellom det morsomme og det triste i *Papirfly*. Han mener «[d]enne boken er en trist og humoristisk. Boka tar opp mange viktige temaer og det blandet med humor blir en super bra bok» (Austbø, 2017). Anmelderen analyserer forholdet humoren og alvorret og finner ut at det er blandingen som gjør boken god. En annen anmelder analyserer teksten og Junes handlinger og skriver følgende:

Boka har et ekstremt viktig tema som forfatteren skriver om på en bra måte. Det er mye humor, men en seriøs undertone. I dette tilfelle var det faren til June som døde, og June skriver om alt det dumme hun gjør. Dette er fordi sorgen har tatt overhånd og det virker ikke helt som at hun vet hva hun gjør. (Høyem, 2017)

Denne anmelderen analyserer årsakene til hvorfor June gjør som hun gjør, og kommenterer den alvorlige undertonen i Junes utvikling. Et uttrykk som mange anmeldere bruker for å beskrive Junes oppførsel er at June «avreagerer med å skrive brev» etter begravelsen. Denne formuleringen står i baksideteksten på boka (Gulbrandsen, 2017), og jeg vil anta at noen

anmeldere har hentet ordet «avreagere» derfra. Men denne anmelderen beskriver med egne ord hvordan «sorgen har tatt overhånd» og June ikke er klar over hva hun gjør. For denne anmelderen er temaet behandlet på en god måte, ved at forfatteren bruker humor og alvor, men anmelderen skriver ikke *hva* dette temaet er. Anmelderen ser de to handlingsforløpene som går i boken, humoren over det dumme June gjør og det underliggende seriøse temaet. Disse anmelderne setter pris på temaet som blir satt under debatt, som de omtaler som viktig. Slettan skriver om ungdomslitteraturen som en sjanger som forsøker å ta ungdommers erfaringer på alvor, og skildre deres livsfølelse på en troverdig måte (Slettan, 2014, s. 13). Det virker som at disse anmelderne synes Gulbrandsen oppnår det.

En annen anmelder som reflekterer over forholdet mellom komikk og alvor i boken, skriver: «[d]enne boka passer for folk som liker morsomme bøker med mange avsnitt og korte tekster, mens jeg liker mer alvorlige bøker som har lange og få avsnitt. Jeg synes boka passer for ungdommer som forstår bøker lett og liker komedie og sorg blandet i ett» (Norøy, 2017). Denne anmelderen er reflektert over sin egen smak, og vet at hun selv foretrekker mer alvorlige bøker. Samtidig deler hun bøker inn i to kategorier, morsomme og lettleste eller alvorlige og tyngre bøker, men skriver også at *Papirfly* blir en blanding av komedie og sorg. Her virker det som at leseren har fått utvidet sin horisont for at bøker kan være både morsomme og triste samtidig.

5.2.8 Oppsummering av funn

Etter å ha lest alle 106 anmeldelsene av *Papirfly*, og gjort en analyse av et utvalg av anmeldelser, er det tydelig at ungdommenes smak og bruk av ordene «morsom» og «humor» varierer. Fra dette materialet er det ikke mulig å generalisere og si at alle ungdommer bruker begrepene på samme måte. Men så langt i analysen har jeg funnet at ungdommene omtaler *Papirfly* som morsom når de synes boken er lattervekkende og som oftest når de har hatt en positiv leseopplevelse. Begrepet «humor» er mer sammensatt hos disse leserne, og betegner både en sjanger og et litterært virkemiddel. Meningene om humorkriteriet i *Papirfly* er spredt over en stor skala. Noen anmeldere liker Gulbrandsens bruk av karnevaleske virkemidler og synes det skaper humor i romanen. Andre anmeldere synes Junes utagering blir urealistisk og opplever henne som barnslig og lite troverdig. Noen anmeldere misliker forfatterens forsøk på å være morsom ved å bruke et ungdommelig språk, men andre synes Gulbrandsen lykkes med dette. Humoren kan skape en driv i fortellingen og gjør at flere anmeldere ønsker å lese videre. Sjangeren «humor» blir brukt som en målestokk for kvalitet, samtidig som det finnes ulike

nyanser av god eller morsom humor. Avslutningsvis fant jeg at anmelderne er delt i om de liker samspillet mellom humoren i boken og det alvorlige temaet.

5.3 Analyse av anmeldelsene av *MISS*

Jevnt over har *MISS* fått en negativ omtale fra ungdommene. Anmelderne trekker fram handlingens stillstand, ofte i kombinasjon med bokens lengde som negativt. Handlingen i boken foregår i stor grad hjemme hos Ea, og utviklingen i boken er Eas psykiske modning, ikke en ytre handling. Denne stillstanden i handlingen gjør boken kjedelig for mange lesere. I tillegg er Eas ironiske stil og hennes skråblikk på samfunnet rundt seg ofte tolket som negativitet. Flere anmeldere misliker at Ea er så negativ, og synes boken blir slitsom å lese på grunn den oppramsende, gjentakende stilen.

MISS fikk 58 anmeldelser til *Uprisen*. Ordene humor og morsom (inkludert andre bøyninger, avledninger fra ordene og ulike målformer) blir til sammen brukt 30 ganger, av 20 ulike anmeldere. 34% av anmelderne bruker noen av disse ordene for å beskrive *MISS*. På grunn av overvekten av negative anmeldelser, kunne jeg ikke fokusere i like stor grad på anmeldelsene som brukte ordene «humor» eller «morsom», fordi flertallet av anmelderne ikke brukte disse ordene. I denne delen av analysen nærleser jeg også de anmeldelsene som ikke omtaler humoren, for å finne ut hva ungdommene mener om humorkriteriet i boken. Humoren i boken kan omtales uten å bruke de spesifikke ordene «humor» eller «morsom», men vet at de kommenterer noe de savner i teksten.

5.3.1 Forventningene til boken

I min analyse av paratekstene rundt *MISS* mente jeg at boken formidler at den er en dramabok med humor, som passer for litt eldre ungdommer. Peritekster skaper leserens inngang til boken og hennes forventninger (Genette, 1997). I møtet med *MISS* har flere ungdommer opplevd at boken har brutt med deres forventninger. En uttalelse som kan være interessant å analysere grundigere er følgende:

Da jeg først så denne boken tenkte jeg at den måtte være bra, men når jeg begynte å lese ble den bare verre og verre. I boken var et veldig mye oppramsing og forfatteren hadde skrevet mange unødvendige sider. Med en bok på 320 sider med veldig mye oppramsing og jeg må bare si at boken var utrolig livløs. Det ble tungt og man ble sliten av å lese den, og det kan gjøre til at leseren gir opp og ikke orker å lese mer. Ja historien var grei, men vi trenger ikke å vite « jeg hater: følelser, kroppen min... osv « på denne måten. Beskriv det heller inn i teksten på en måte som får leseren til å lese og ikke slik at den gir opp. Man kunne også bli litt forvirret inni boken, men samtidig tror jeg de fleste ungdommer kjenner seg litt igjen i boken. Noen kapitler var litt morsomme å lese,

men ellers var det ikke noe jeg ville anbefalt og skulle ønske den hadde mer å by på.
(Løkken, 2017)

Siden denne anmelderen skriver at det var da hun «så» boken at hun tenkte den måtte være god, tror jeg det at peritekstene har gitt henne noen av disse forventningene. Denne anmelderen beskriver en slitsom og tyngende leseopplevelse av en «livløs» bok som gikk imot hennes forventninger. I dette tilfellet har anmelderen hatt en leseopplevelse som hun i etterkant beskriver som fysisk tyngende. Videre beskriver anmelderen at noen av kapitlene var «litt morsomme å lese», men skriver ikke hvilke kapitler det var eller hva som gjorde dem morsomme. Her er det morsomme knyttet til leseopplevelsen til anmelderen, som ellers blir beskrevet negativt. Jeg mener at man kan ane denne leserens litteratursyn, ved at hun henvender seg til forfatteren og hennes ønske om at boken hadde mer å «by» på. Her er en leser som tar sitt oppdrag som anmelder på alvor og som ønsker at boken skal tilby henne noe mer.

Et annet trekk ved denne anmeldelsen er at leseren trekker fram hvor mange sider boken er på, og at det er negativt at boken har mange «unødvendige» sider. *MISS* er på 320 sider, og på grunn av det lille formatet boken har blir den tjukkere enn den hadde trengt å være, dersom boken hadde høyre rygg. Flere anmeldere bruker boken tykkelse som et argument mot bokens kvalitet. Bokens tykkelse er en viktig del av møtet med boken, og bokens materialitet skaper forventninger eller fordommer hos leseren. Tre ulike anmeldere (alle tre er fra samme skole) skriver i hver sin anmeldelse at boken burde vært nærmere 200 sider, i stedet for 320 (Eidet, 2017; Nilsen, 2017; H. Tran, 2017). Alle disse anmelderne trekker fram forfatterens valg om å gjøre boken lengre enn nødvendig, ved at hun «har drøyd ut en 200 siders bok til 320 sider» (H. Tran, 2017). I disse anmeldelsene høres det ut som ungdommene mener at grunnen til at *MISS* er på 320 er fordi forfatteren ønsket å skrive en lang bok. Andre anmeldere kommenterer den litterære stilen med gjentakelser, oppramsinger og beskrivelser, og en anmelder anklager forfatteren for «prøvd å strekk ut boka på grunn av masse unødvendige ord» (Ziurkus, 2017c). Den gjentakende og lekende stilen i *MISS* blir av disse anmelderne ikke oppfattet som humor, men som et forsøk på å forlenge teksten. I sin leseopplevelse har disse anmelderne mislikt Løes forsøk på humor, i stedet for å le av Eas språklige krumspring.

5.3.2 Showing og telling

Anmelderen som beskriver sin fysisk tunge leseopplevelse som ble «verre og verre» klarer å sette ord på det som gjør boken slitsom å lese, og hun trekker fram oppramsingen og de

«unødvendige sidene» (Løkken, 2017). Flere anmeldere skriver at de synes oppramsingene i romanen er slitsomme å lese, men denne leseren klarer å sette ord på hva det er som gjør *MISS* så «livløs». Hun trekker blant annet fram åpningsteksten om alt Ea hater, som en av de slitsomme tekstene. Romanen begynner med en liste over to sider, der Eas karakteristiske fortellerstil kommer fram. Den stilen kan forstås som en del av hennes personlighet, men denne leseren ønsker å heller å bli kjent med Ea gjennom situasjoner. Det anmelderen ønsker seg er grundig beskrevet av Wayne C. Booth og handler om forskjellen mellom telling, som er det å bli fortalt noe av en forteller, og showing, som er å bli vist noe gjennom en narrativ, scenisk fremstilling (1987, s. 3-20).

Det er flere anmeldere som ønsker at Synne Sun Løes i større grad brukt «showing» for å beskrive personene i boka. En anmelder skriver: «Jeg synes boka var grei å lese, men det kom flere sider der det handlet om beskrivelser kun om hver enkelt person, jeg likte ikke dette fordi det var unødvendig. Forfatteren kunne bare fordypet dette i teksten» (H. Tran, 2017). *MISS* inneholder flere lengre beskrivelser som «Fakta om Tante Edith» og «Fakta om mamma» (Løes, 2017, s. 28-30 og 38-39), der Ea ramser opp positive og negative kvaliteter ved personene. Slik jeg forstår denne anmelderen mener han «utdypet» når han skriver «fordypet», og han ønsker seg at disse karakterbeskrivelsene heller var del av handlingen, i stedet for egne tekster. I denne anmeldelsen er det også verdt å merke seg at gutten beskriver sitt førsteinntrykk av boka og skriver: «jeg hadde ingen interesse for en ung jente med problemer, da kunne jeg like gjerne høre på en jente i klassen» (H. Tran, 2017). Dette er ett av mange eksempler på vitser i disse anmeldelsene, der ungdommene selv viser fram sin form for humor.

En annen anmelder har et lignende poeng om showing og telling i *MISS*, og hun skriver:

Boka er helt grei. Til tider blir den for lang i lengden. Enkelte kapitler byr på oppramsing, som til tider er greit, men som man ender opp med å ikke orke å lese. Historien er morsom og tar for seg temaer mange ungdommer i dag kan kjenne seg igjen i. I denne boka savner mer action. Etter min smak blir det for mye fortelling og «snakking», i stedet for å ta for seg flere hendelser. En grei bok med en god del morsom humor. (Broholm, 2017)

Denne anmelderen mener at det er for mye fortelling og «snakking» i boken, i stedet for hendelser eller action. Det virker som at skildringen av Eas personlighet gjennom lister og språklek ikke treffer disse leserne, som synes indre handling blir kjedelig. Denne anmelderen skriver også at det er «en god del morsom humor» og presiseringen av at humoren faktisk er

morsom viser at det ikke er en selvfølge i ungdomslitteraturen. En interessant formulering i anmeldelsen er når leseren skal beskrive at boken blir for lang og skriver «[t]il tider blir den for lang i lengden» (Broholm, 2017), som en dobbel poengtering av hva hun mener. Denne anmelderen bruker uttrykket hva boken har å «by» på, en beskrivelse som viser en selvsikker anmelder i møtet med litteratur.

5.3.3 Inntrykket av Ea som person

Gjenkjennelighet er viktig i den realistiske ungdomsromanen for å skape en tekst som leseren synes er troverdig. Det innebærer at verdenen som skildres i litteraturen samsvarer med verdenen som leseren lever i. Leseopplevelsen blir da en opplevelse av å kunne gå inn i en verden som ligner leserens verden, samtidig som den likevel er en fremmed, litterær verden (Nes, 2014, s. 30; Slettan, 2014, s. 12). Men Ea og hennes miljø er muligens ikke alltid så gjenkjennelig, når hun for eksempel bruker fritiden sin på å hekle og selge bikinier til kjæledyr. Jeg forstår valget av å gjøre Ea til en original karakter som et forsøk på å skape humor og originalitet i teksten. Men ikke alle anmelderne oppfatter dette på samme måte. En leser skriver i en svært negativ omtale av boken at hun hadde lite eller ingenting til felles med Ea eller problemene hun møtte, og skriver at hun ikke «ble dratt inn i historien» (Nansen, 2017). Denne metaforen er vanlig for å beskrive innlevelse i det litterære universet. Når den innlevelsen mangler i leseopplevelsen, er det noe som trekker ned i anmeldernes vurdering av boken. En anmelder som også omtaler sin leseopplevelse skriver følgende:

Da jeg leste boken var det mye som jeg kunne kjenne meg igjen i. Selve innholdet til boken var ikke så spennende som jeg trodde det skulle være, og det var ingen spenningsstopper. Boka startet med to sider hvor hovedkarakteren Ea snakket om alt hun hatet, og det gav meg et dårlig førsteinntrykk. I de første kapitlene av boken skjedde det veldig lite og det var uinteressant. (Rasukhanova, 2017)

Det interessante med denne anmeldelsen er at det virker som at denne leseren fikk et dårlig førsteinntrykk av både Ea som person og av boken som helhet. Ellers beskriver anmelderen en varierende leseopplevelse, der åpningen av boken ga henne lyst til å legge den vekk, men etter hvert likte hun boken mer og mer. Denne leseren hadde en forventning til boken om at den skulle være spennende, men etter et dårlig førsteinntrykk av Ea forteller anmelderen at det «jeg likte mest med boken var motet til hovedkarakteren Ea» (Rasukhanova, 2017). Videre forteller hun om hvordan Ea er et forbilde fordi hun er seg selv og komfortabel i sin egen kropp. Anmeldelsen konkluderer med å gi *MISS* en middels vurdering totalt, men gjenkjennelsen som

anmelderen følte har trukket helthetsvurderingen opp. Anmelderen forventet spenning, men fant i stedet andre trekk ved boken som hun likte. En annen interessant formulering er at *selve innholdet* i boken ikke svarte til leserens forventninger. Denne formuleringen peker mot at det finnes noe mer i en bok enn innholdet som står skrevet på sidene. Kanskje er gjenkjennelsen som leseren følte noe som ligger utenfor innholdet og i hennes leseopplevelse. En annen anmelder skriver at «[j]eg kjenner meg ikke igjen i noen av tingene i boken og det er en av grunnene til at jeg likte den så dårlig» (Seland, 2017). Gjenkjennelighet er viktig, men anmelderne er delt i synet på om det litterære universet i *MISS* er gjenkjennelig.

En annen anmelder skriver følgende: «Jeg vil beskrive Ea irriterende fordi hun er så missfornøyd og sier til alle at hun er tjukk, og det liker jeg ikke» (Villanueva, 2017). Denne leseren fokuserer på ett av Eas mange eksentriske personlighetstrekk, det at hun hele tiden omtaler seg selv som «tjukkis». Denne anmelderen liker ikke at personer sier at de er tjukke, og synes det gjør Ea til en irriterende person. Jeg forstår Eas omtale av seg selv som tjukkis som en strategi både for å avvæpne omgivelsene og for å kjenne tilfredshet over sin egen kropp. Eas omtale av seg selv og sin kropp kan også forstås i lys av Freuds ventilteori, der Ea vitser for å bryte regler hun er sosialisert inn i og snakke om tabubelagte tema (Larsen, 2003, s. 145). En annen anmelder skriver: «Selve historien i boken grei nok, jeg føler at historien til tider ble litt frekk ovenfor folk som kanskje er i lignende situasjoner, men ellers var det en ganske morsom med mange forskjellige bra lagde figurer» (Granås, 2017). Denne frektheten henviser muligens til Eas måte å omtale seg selv som «tjukkis». Mange av Eas vitser går på bekostning av henne selv, men denne leseren oppfatter Eas holdning som støtende. Flere av anmelderne nevner hva slags inntrykk de fikk av Ea, og et negativt inntrykk av henne henger ofte sammen med et negativt inntrykk av boken som helhet.

En annen anmelder skriver noe lignende når hun sier følgende:

Jeg syns ikke denne boken var så spesielt bra men den var ikke spesielt dårlig heller. Det var litt for mye negativt for min del, men det ble glemt når du kom til slutten. Den var spennende og litt morsom noen steder og du ble også overasket over valgene hennes. [...] Noe annet som fikk meg til å ikke like boken var at boka var veldig negativ i starten og at jeg datt ut siden det ikke var så spennende. (Danielsen, 2017)

Denne anmelderen trekker fram Eas ironiske og negative holdning til livet som noe hun ikke likte. Hun skriver at *boken* var negativ, og slik jeg forstår henne blir hele boken negativ på grunn av Eas ironiske stemme. Anmelderen skriver ikke hva eller hvilke deler av boken hun

synes var morsomme. Muligens er det de overraskende valgene som anmelderen omtaler, som gjør boken morsom. Uansett virker det fra denne anmeldelsen som at denne leseren og flere andre med henne, ikke ser humoren i Eas negative kommentarer. Som forklart i teorikapittelet er ironi en trope der taleren mener det motsatte av det hun uttrykker og kan virke som satire eller kritikk (Kittang, 2007, s. 101). Et av mange eksempler i *MISS* er Eas veiledning til hvordan tjukke personer bør kle seg. Hun skriver blant annet: «Badetøyet til en tjukkis bør være i kategorien: heldekkende vådrakt med godt stoff- og sømkvalitet. Eller gjør som meg: Bad i Burka! Om natten.» (Løes, 2017, s. 94). Jeg leser dette og mange lignende kapitler som ironisering over moteveiledninger som skal dekke over «problemene» ved en stor kropp. Men den satiriske tonen kan oppfattes som negativitet og at Ea er misfornøyd med kroppen sin og faktisk mener at tjukke folk ikke burde gå i badetøy på dagtid.

Det er mange lesere som trekker fram Eas negativitet som noe negativ ved boken, som gjør den slitsom å lese. Disse leserne ser ikke Ea som et positivt kroppsforbilde ved at hun er stolt og ærlig om sin egen vekt, men heller som noe negativt fordi Ea er misfornøyd med seg selv. I omtalen av *MISS* virker det som at hovedpersonen må være både gjenkjennelig og sympatisk for at disse anmelderne skal like boken. Det er mange som ikke liker Ea som person og dermed heller ikke boken. Eas negativitet kan forstås som svart humor. Freud mener vi vitser og fleiper fordi vi ser at verden er et skremmende sted, og vitsen blir dermed en måte å ufarliggjøre omgivelsene våre på (1994, s. 213). Det er dette Ea gjør når hun vitser om en verden hun ikke føler seg hjemme i. Freud mente vi forteller vitser for å unnslippe presset samfunnet legger på oss og regler vi har lært gjennom sosialisering (Larsen, 2003, s. 145). Slik fungerer vitsen for Ea, som gjennom humor kan avvæpne omgivelsene sine, underbygge og kritisere samfunnet rundt seg og komme kritikk om seg selv i forkjøpet. De anmelderne som misliker Eas negativitet tolker ikke inn denne strategien i humoren hennes. De oppfatter henne som en misfornøyd person og mener boken ikke er morsom.

5.3.4 Troverdigheten i Eas fortellerstemme

MISS har fått mange negative anmeldelser, men det er også lesere som er begeistret for boken. Flere av disse reflekterer over Eas skriftlige stil og om de synes Eas fortellerstil er troverdig. Eas karakteristiske stemme er en del av hennes personlighet, og anmelderne som liker den oppramsende stilen i boken liker også Ea som person og boken som helhet. En av disse anmelderne skriver:

«Miss» er en humor og en drama bok. [...] Det var en fengende start. Boken starter med at Ea ramser opp ting hun hater. Jeg synes starten av boka er kreativ og morsom. Ikke alle bøker har en slik start, og derfor ble det originalt. Spenningskurven er overraskende, og det er spennende å lese. Vendepunktet er også spennende å lese. (Halvorsen, 2017)

I denne anmeldelsen blir begrepet «humor» brukt om bokens sjanger. «Morsom» er en mening anmelderen har om boken, og er i større grad knyttet til hennes leseopplevelse av boken, slik jeg forventet i min hypotese. Denne anmelderen trekker frem flere positive kvaliteter ved boken, og fremhever det originale ved åpningen. Ellers i anmeldelsen skriver denne leseren om gjenkjennelse og sympati for personene i boka. Det virker som at humor er et viktig kriterium for denne anmelderen, men hun skiller seg ut ved å synes at *MISS* er en morsom bok. Mange andre anmeldere som vektlegger humor synes ikke *MISS* er morsom.

En annen anmelder reflekterer over Eas skrivestil og sier følgende:

Boka balanserer mellom humor og seriøse temaer på en imponerende måte. Døden er et sentralt tema, i boka. [...] Det eneste negative med boka er at den har ganske mange oppramsinger, som gjør den litt tung å lese. Men verdien av humor i dem veier opp for det. Den er også kanskje ikke den rette boka å lese vis man er veldig glad i mye spenning. Men annet en det er den kjempebra. Dette er en original og morsom bok som jeg anbefaler alle å lese. (Oksfjellelv, 2017)

Anmelderen er skeptisk til Eas oppramsende stil, men ser humoren som skapes i disse tekstene og veier humoren opp mot den tunge leseopplevelsen. For andre lesere er oppramsingene til Ea noe som gir dem et dårlig inntrykk. Denne anmelderen finner humoren i disse oppramsingene, men ser likevel ut til å mene at de er en for stor del av boken. Avslutningsvis beskriver anmelderen en leseopplevelse med så mye innlevelse i det litterære universet at hun synes det er «enkelt å glemme at det faktisk ikke er Ea på 16 år som har skrevet denne boken. Men en voksen forfatter» (Oksfjellelv, 2017). Troverdighet er viktig for mange av disse anmelderne, og dette er et stort kompliment til forfatteren, når anmelderen nesten glemmer at hun leser en fiksjonsfortelling av en forfatter. Troverligheten i Eas stemme diskuteres i følgende anmeldelse, der leseren skriver at «Ea bruker ganske mange ord som ikke er vanlig å bruke som en tenåring, men hun er ikke akkurat som alle andre heller» (Lunder, 2017). Denne anmelderen ser at tonen Løes har valgt viser Eas personlighet. Anmelderne er ikke unisont enige i om Eas fortellerstemme er troverdig eller i om de liker den oppramsende stilen.

5.3.5 Eas litterære stil

Eas særegne stil preges av oppramsing og språklek, og felles for disse virkemidlene er bruken av intertekstuelle referanser. Ea lager sine egne tullepråk som refererer til andre språk og andre tekster og hun lager lister over blant annet favorittbøkene sine. Denne listen med favorittbøker blir morsommere hvis man kjenner til det litterære grunnlaget og vet hvilke bøker Ea referer til. En slik humor med referanser blir ikke like morsom dersom man ikke kjenner til forelegget. Det kan være en av grunnene til at mange anmeldere ikke liker den oppramsende, refererende stilen i boken og ofte heller ikke boken som helhet. Det kan kanskje forklares med at Eas stil er konsekvent gjennom hele romanen. En anmelder skriver følgende om *MISS*:

Boka var litt tung å lese. Mykje oppramsing og mykje som går opp igjen og opp igjen. Eg synest ikkje at boka var spesielt morosam. Boka passa til ungdommar som lika å lese mykje og som lika og lese om folk som ikkje har det godt med seg sjølv. Eg synest det var veldig mange sider og gir derfor terningkastet: 2-3. (Nesje, 2017)

Denne anmelderen trekker fram oppramsingene og gjentakelsene som gjør at boken *ikke* var morsom. Avslutningen av anmeldelsen om hvem teksten passer for er interessant. På den ene siden kan denne anbefalingen til de som liker å lese om folk som ikke har det godt med seg selv forstås som en faktisk anbefaling, men også som en ironisk kommentar. Jeg forstår denne anmelderen som at han delvis spøker med å anbefale boken, men denne vitsen er (ironisk nok) ganske lik Eas ironiserende stil. Flere anmeldere kommer med spøker eller vitser i tekstene sine, ofte på *MISS* sin bekostning. En anmelder skriver at hun gir boken terningkast 1, bare fordi terningen ikke har en 0 (Nansen, 2017). En annen skriver «hvis det er noen som liker bøker med mest ord om hvor forferdelig livet kan virke må du virkelig lese denne boka» (Trondmo, 2017). Det er i dette materialet flere eksempler på anbefalinger som blir en vits på bokens bekostning, og som kanskje ikke kan regnes som en faktisk anbefaling.

En annen anmelder skriver følgende: «Jeg ble ikke ferdig med boka, men Jeg synes boka var litt morsom, men samtidig var det var litt mye oppramsing av ting f.eks. jeg hater: kroppen min, skolen, følelser osv... Men alt i alt var den ganske bra fordi den var morsom» (Sandra, 2017). Denne anmelderen skriver først at hun synes boken er litt morsom, men skriver senere at boken var god fordi den var morsom. Denne anmeldelsen er av det kortere slaget, kanskje fordi anmelderen ikke ble ferdig med boken. Det virker som at åpningsteksten der Ea ramser opp alt hun hater har gjort et sterkt inntrykk på mange anmeldere, enten positivt eller negativt. For denne leseren var åpningsteksten ikke noe av det som gjorde boken morsom. I denne

anmeldelsen blir opprømsingene og «det morsomme» satt opp imot hverandre, og det kan virke som at humoren ikke ligger i opprømsingene for denne anmelderen. Men humoren er så viktig at anmelderen konkluderer med at boken var ganske bra fordi den var morsom.

5.3.6 Humoren og sjangeren som målestokk

Vurderingen av humoren i boken blir ofte lagt til grunn som vurderingen av helheten for boken. Humoren virker å være såpass viktig for disse anmelderne, at dersom de ikke finner en humor de liker eller synes er morsom, så liker de ikke boken. Anmelderne kan karakterisere boken som en humorbok og deretter vurdere boken opp imot dette og om de *synes* det er en morsom bok. En anmelder skriver at sjangeren til *MISS* er humor, men er ellers ganske lunken i sin mottagelse. Hun skriver at bokens begynnelse er døsig, at fortellingen er uten spenningskurve og at boken ikke er vanskelig å legge fra seg (Frizell, 2017). Boken blir beskrevet med sjangeren humor, uten at leseren viser noen særlig begeistring for boken og uten at leseren beskriver boken som morsom. En anmelder som skriver at *MISS* er en humorbok skriver følgende: «Sjangeren til denne boken er humor, men ikke min type fordi jeg ser den ikke» (Sivertsen, 2017). I disse anmeldelsene ser ungdommene sjangeren humor, men de synes ikke at boken har vært morsom å lese. Den ene anmelderen skriver at hun ikke ser humoren, men likevel setter hun sjangeren «humor» på boken. Jeg tror denne anmelderen ser forsøket på å være morsom og de signalene som paratekstene sender til leseren.

MISS beskrives flere ganger som «humoristisk». Tre anmeldere bruker begrepet, men de skriver ellers om leseopplevelser preget av kjedsomhet og manglende motivasjon til å lese boken ferdig. En av disse leserne skriver: «Jeg synes boka var ganske humoristisk, men i det lange løp ble det ganske kjedelig» (Myhren, 2017). En annen leser skriver at *MISS* er en humoristisk roman, men skriver deretter: «Boken er ganske døsig, men blir litt bedre etterhvert som man kommer inn i handlingen» (Stokkenes, 2017). Jeg forstår denne anmelderen som at hun bruker ordet «humoristisk» for å beskrive sjangeren til boken. Sjangeren humor blir brukt som en målestokk for kvaliteten, men for denne anmelderen oppfyller ikke *MISS* kravene hun stiller til en humorbok. En annen anmelder skriver i sin anmeldelse: «Boka er humor, og litt dagbokaktig» (Lunder, 2017). Jeg forstår denne anmelderen som at hun mener at boken både har trekk fra humorsjangeren og dagboksjangeren. Denne setningen står på en egen linje, og kommer etter et handlingsreferat av boken, slik mange av disse sjangerbetegnelse gjør. Avslutningsvis kommer anmelderen med følgende oppsummering: «Jeg gir denne boka terningkast 3. Den var helt ok, men ikke superbra heller. Jeg syntes den var morsom til tider, men for det meste ganske

kjedelig» (Lunder, 2017). Heller ikke for denne anmelderen oppfyller boken kravene som hun stiller til en humorbok.

Humoren er på ulike måter etterlyst i anmeldelsene av *MISS*. Flere anmeldere trekker likevel fram positive trekk ved romanen, som tematikken i boken. De nevner kroppspress, overvekt og psykisk sykdom som viktig, men de synes ikke viktige tema er nok til å lage en god ungdomsroman. Flere av disse anmelderne skriver at det er en aktuell, viktig eller gjenkjennelig tematikk, men de etterlyser også humor og en tekst som er mindre krevende å lese. En anmelder skriver at når boken mangler spenning og overraskelser så «hjelper det ikke at boka fremhever et viktig tema» (Korsæth, 2017). Denne leseren har kalt sin anmeldelse «Tjukkiser her, og tjukkiser der» og avslutter med å anbefale boken til «en person som liker bøker som går litt treigt» (Korsæth, 2017). Her skriver leseren en anmeldelse som er full av humoristiske kommentarer om handlingen. Likevel finner eller liker ikke denne leseren humoren i Eas stemme. Disse anmelderne beskriver *MISS* med ordene «humor» eller «humoristisk» og bruker dette som en målestokk for å vurdere boken. De veier boken opp mot de kravene de setter til en humorbok, og ofte blir *MISS* veid og funnet for lett.

5.3.7 Oppsummering av funn

Etter å ha lest anmeldelsene av *MISS* blir det tydelig at disse ungdommene ikke er redde for å si sin mening, også når de misliker bøkene. I anmeldelsene av *MISS* finnes det et stort spenn i hva ungdommene mener om boken, fra begeistret til svært skeptiske. Men majoriteten av anmelderne er negativt innstilte til boken, og mange av dem savner en mer spennende, ytre handling. Mange av ungdommene opplevde å lese boken med forventninger som ikke ble innfridd. Flere av anmelderne ønsker å få lese om Ea i mer spennende situasjoner, i stedet for å lese lister om henne og personene rundt henne. Flere anmeldere opplever ikke den ironiske, samfunnskritiske stemmen til Ea som humor, men som negativitet. De får et negativt inntrykk av henne som person og av boken som helhet. Ea oppleves heller ikke så ofte som en troverdig person, men noen av anmelderne setter pris på originaliteten ved boken. Det er flere ulike meninger om Eas oppramsende stil, og dersom anmelderne liker denne stilen, liker de også ofte boken. I hovedsak er anmelderne negative til Eas oppramsinger. Anmelderne åpner flere ganger anmeldelsene sine med å si at det er en humorbok, for så å si at de ikke synes den er morsom. For anmelderne er humorsjangeren en målestokk for kvalitet, som de bruker for å vurdere hele boken, og i dette tilfellet blir konklusjonen ofte negativ.

6 Komparativ analyse

MISS av Synne Sun Løes og *Papirfly* Liv Gulbrandsen har lignende handling, men som det har kommet frem i analysen har de fått svært ulike tilbakemeldinger fra ungdommene. I *Papirfly* er Junes handlinger karnevaleske og utagerende og de skaper mye komisk, ytre handling. I *MISS* er handlingen Eas indre liv og tanker, og det er lite ytre, spennende handling. I *Papirfly* skaper Gulbrandsen humor ved en muntlig språktone og Junes uforutsigbare utagering. I *MISS* skapes humoren av Eas ironiske stemme, og hennes språklek med bruk av kontraster og overdrivelser. I *Papirfly* bruker forfatteren kun brevformen, og tilpasser brevene delvis slik at leseren skal kunne henge med. I *MISS* eksperimenterer forfatteren med mange ulike teksttyper, som leseren må sette sammen til en helhet.

Papirfly har i hovedsak fått positive anmeldelser, der anmelderne ofte bruker ordene «humor» og «morsom». *MISS* har i hovedsak fått negativ tilbakemelding, og disse ordene brukes betraktelig sjeldnere for å beskrive boken. Anmeldelsene av *Papirfly* og *MISS* viser hvordan ungdommene bruker begrepene «humor» og «morsom» for å uttrykke sine meninger om boken. Min hypotese om at ungdommene bruker ordet «humor» om sjangeren til boken, og ordet «morsom» om sin mening og leseopplevelse, viser seg å delvis stemme. Flere anmeldere bruker begrepene på denne måten, men bruken er mer sammensatt. I anmeldelser av begge bøkene er det krevende å finne enighet blant anmelderne. Smak og litteratursyn varierer blant ungdommene, som har ulike prioriteringer for hva som er viktig for dem i vurderingen av litteratur.

I begge tilfeller bruker ungdommene «humor» som et kriterium å vurdere boken opp mot, og dersom de liker humoren, liker de også boken. Dersom de finner en humor de liker i boken, så liker de ofte boken som helhet. Ungdommene oppgir bøkens sjanger, men reflekterer sjeldent rundt hva sjanger innebærer av forventninger og krav. På den måten kan de kan ofte stadfeste at en bok har sjangeren humor, men uten at de selv skriver noe i sin anmeldelse som gir uttrykk for at de synes det samme om boken. De bruker sjangeren som en målestokk for å måle kvaliteten. Felles for mange av anmeldelsene er at «humor» er et viktig vurderingskriterium, men hva som er en god eller morsom humor er svært individuelt.

7 Konklusjon

I denne undersøkelsen har det blitt tydelig at det ikke er én måte å bruke begrepene «humor» og «morsom». Ungdommene som skriver anmeldelser til Uprisen bruker disse ordene på forskjellige måter. Funnene i undersøkelsen viser at gjenkjennelse er et viktig kriterium i ungdommenes anmeldelser, i tillegg til humor. Gjenkjennelsen og humoren må balanseres opp mot hverandre. I *Papirfly* skapes mye av humoren ved at June oppfører seg ugjenkjennelig barnslig til å være 15 år gammel. Dermed varierer ungdommenes tilbakemelding, ofte etter hva de vurderer som viktigst. Humoren kan være en drivkraft for fortellingen og gi ungdommene motivasjon til å lese boken ferdig. Ungdommene bruker humor som en målestokk for kvalitet, og vurderer *Papirfly* opp etter sjangeren «humorbok». I *MISS* skapes humoren i Eas muntlige fortellerstemme som er full av språk lek og ironi. Men dersom leserne ikke synes denne stemmen er gjenkjennelig eller forståelig, så liker de heller ikke humoren i boken. Ungdommene som får et negativt inntrykk av Ea som person, får flere ganger også et negativt inntrykk av boken som helhet. Flere ungdommer ser at boken tar opp viktig tema, men uttrykker at de savner humor og spenning. Felles for vurderingene av begge bøkene er at ungdommene bruker «humor» som vurderingskriterium. Ofte oppgir ungdommene bøkens sjanger, men uten å reflektere rundt hva sjanger innebærer. De bruker sjangeren som en målestokk for kvalitet.

I denne undersøkelsen har jeg nærlest anmeldelsene av to ungdomsbøker fra 2017. Det er grunn til å anta at ungdommene er forholdsvis representative for norsk ungdom generelt, særlig fordi det er god geografisk spredning på anmelderne. Denne undersøkelsen kan gi en indikasjon på hva ungdommer mener om humoren brukt i ungdomslitteratur. Dette er noe som vil endres over tid, og ved et større forskningsprosjekt kunne man også vurdert flere av bøkene utgitt i 2017 eller sett på endringer over tid. Det trengs mer forskning dersom man skal kunne generalisere, men jo dypere jeg har gått inn i dette materialet, jo tydeligere blir det for meg hvor komplekse og sammensatte meningene om disse to bøkene er. Ingen av bøkene er likt eller mislikt av alle, og de forskjellige anmelderne trekker fram ulike positive og negative kvaliteter ved bøkene. I bibliotekarbeid med litteraturformidling, samlingsutvikling og katalogisering er følgende viktig å huske; ungdommers smak er sammensatt, individuell og kompleks, akkurat slik som voksnes smak.

8 Litteratur

- Adan, H. O. (2017, 29.10.2017). Papirfly. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Adrian. (2017, 19.10.2017). Papirfly. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Anders. (2017, 19.10.2017). Papirfly. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Austbø, K. (2017, 19.10.2017). Boka full av brev. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Bakhtin, M. M. (2003a). Epos og roman : om romanstudiets metodologi. I A. Kittang, A. Linneberg, A. Melberg & H. H. Skei (Red.), *Moderne litteraturteori : en antologi* (2. utg., s. 119-141). Oslo: Universitetsforlaget.
- Bakhtin, M. M. (2003b). *Latter og dialog : utvalgte skrifter*. Oslo: Cappelen akademisk forlag.
- Balteskard, A. W. (2017, 13.10.2017). [Anmeldelse av *Papirfly* av Liv Gulbrandsen]. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Bjørnbak, S. (2017, 22.11.2017). Papirfly. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Booth, W. C. (1987). *The rhetoric of fiction* (2. utg.). Harmondsworth: Penguin.
- Broholm, A. (2017, 25.10.2017). [Anmeldelse av *MISS* av Synne Sun Løes]. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Brooks, C. (2003). Ironi som strukturelt prinsipp. I A. Kittang, A. Linneberg, A. Melberg & H. H. Skei (Red.), *Moderne litteraturteori* (2. utg., s. 59-72). Oslo: Universitetsforlaget.
- Budzakova, V. (2017, 11.09.2017). To stikk, motsatte sjeler. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Bøe, D. A. (2017, 25.10.2017). Original opplevelse. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Dagboksroman. (2007). I J. Lothe, C. Refsum & U. Solberg (Red.), *Litteraturvitenskapelig leksikon* (2. utg.). Oslo: Kunnskapsforlaget.
- Danielsen, K. M. (2017, 07.11.2017). Miss. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Dina. (2017, 14.12.2017). [Anmeldelse av *Papirfly* av Liv Gulbrandsen]. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Eidet, J. (2017, 11.12.2017). MISS av Synne Sun Løes. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Eikeland, S. (2017, 20.10.2017). Prøver for hardt. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>

- Eirin, Kristoffer, O. & Nora. (2017, 21.09.2017). Denne boka var helt ok. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Flo, F. J. (2017, 28.09.2017). Papirfly. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Fosshagen, E. T. (2017, 19.11.2017). Papirfly - en bok av brev. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Freud, S. (1994). *Vitsen og dens forhold til det ubevisste*. Oslo: Pax.
- Frizell, J. N. H. (2017, 12.10.2017). Fikk meg til å tenke. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Galane, E. (2017, 20.10.2017). [Anmeldelse av *Papirfly* av Liv Gulbrandsen]. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly/>
- Genette, G. (1997). *Paratexts : thresholds of interpretation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Granås, K. (2017, 27.09.2017). En tjukkis dagbok. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Gulbrandsen, L. (2017). *Papirfly*. Oslo: Aschehoug.
- Gundersen, B. (2018, 08.01.2018). Papirfly. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly/>
- Halvorsen, S. (2017, 18.12.2017). Miss. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Henrik, Ine & Erling. (2017, 20.09.2017). Helt grei bok. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Humor. (2007). I J. Lothe, C. Refsum & U. Solberg (Red.), *Litteraturvitenskapelig leksikon* (2. utg.). Oslo: Kunnskapsforlaget.
- Humor. (2009). I *Store norske leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/humor>
- Høyem, B. (2017, 04.12.2017). Papirfly. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Jensen, M. T. (201). Komplekse ungdomsromaner. I S. Slettan (Red.), *Ungdomslitteratur : ei innføring* (s. 85-98). [Oslo]: Cappelen Damm akademisk.
- Karlsen, M. B. (2017, 07.12.2017). Papirfly. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Karoliussen, A. (2017, 04.12.2017). Brev gir en mer personlig leseropplevelse. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Kittang, A. (2007). Ironi. I J. Lothe, C. Refsum & U. Solberg (Red.), *Litteraturvitenskapelig leksikon* (2. utg.). Oslo: Kunnskapsforlaget.
- Korsæth, K. R. (2017, 04.10.2017). Tjukkiser her, tjukkiser der. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>

- Larsen, L. O. (2003). Muntre perspektiv : fjernsynskomediens estetikk. I A. Gjelsvik & G. Iversen (Red.), *Blikkfang : fjernsyn, form og estetikk* (s. 127-148). Oslo: Universitetsforlaget.
- Lukyanets, M. (2017, 14.11.2017). [Anmeldelse av *Papirfly* av Liv Gulbrandsen]. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly/>
- Lunder, M. H. (2017, 16.11.2017). [Anmeldelse av *MISS* av Synne Sun Løes]. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Løes, S. S. (2017). *Miss*. Oslo: Aschehoug.
- Løkken, V. (2017, 21.11.2017). [Anmeldelse av *MISS* av Synne Sun Løes]. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Magnus, N. (2017, 17.12.2017). En brevbok. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Myhren, T. K. (2017, 27.09.2017). Upassende filosof. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Nansen, K. (2017, 25.10.2017). [Anmeldelse av *MISS* av Synne Sun Løes]. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Nes, S. T. (2014). Den samtidsrealistiske ungdomsromanen. I S. Slettan (Red.), *Ungdomslitteratur : ei innføring* (s. 29-43). [Oslo]: Cappelen Damm akademisk.
- Nesje, F. (2017, 16.10.2017). [Anmeldelse av *MISS* av Synne Sun Løes]. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Nilsen, M. (2017, 10.11.2017). [Anmeldelse av *MISS* av Synne Sun Løes]. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Norøy, T. (2017, 04.12.2017). Papirfly. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Oksfjellelv, M. K. (2017, 08.11.2017). Miss Amazing! Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Peder & Kristoffer. (2017, 20.09.2017). [Anmeldelse av *Papirfly* av Liv Gulbrandsen]. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Pedersen, S. F. (2017, 20.09.2017). Hverdagene til June etter farens død. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Rasukhanova, D. (2017, 20.10.2017). Miss tjukkis. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Refsum, C. (2007a). Brev. I J. Lothe, C. Refsum & U. Solberg (Red.), *Litteraturvitenskapelig leksikon* (2. utg.). Oslo: Kunnskapsforlaget.
- Refsum, C. (2007b). Intertekstualitet. I J. Lothe, C. Refsum & U. Solberg (Red.), *Litteraturvitenskapelig leksikon* (2. utg.). Oslo: Kunnskapsforlaget.
- Rothbauer, P. M. & Skjerdingsstad, K. I. (2016). Introduction: Plotting the Reading Experience. I K. I. Skjerdingsstad, P. M. Rothbauer, K. Oterholm & M. Persson (Red.),

- Plotting the Reading Experience*. Waterloo: Waterloo, CA: Wilfrid Laurier University Press.
- Rundsvoll, K. (2017, 26.09.2017). Papirfly. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Rustad, P. & Iversen, M. G. (2017, 20.09.2017). Helt grei bok. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Sandra. (2017, 23.11.2017). Miss. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Sandvik, J. B. (2017, 5.10.2017). Dramatisk humor! Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Seland, E. L. (2017, 17.10.2017). Miss. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Sivertsen, M. (2017, 08.11.2017). En treig opplevelse. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Skjerdingsstad, K. I. & Oterholm, K. (2016). *Tempering Ambiguity - The Quality of the Reading Experience*. I P. M. Rothbauer, K. I. Skjerdingsstad, L. McKechnie & K. Oterholm (Red.), *Plotting the Reading Experience* Waterloo, Ontario, Canada: Wilfrid Laurier University Press.
- Slettan, S. (2014). Introduksjon : om ungdomslitteratur. I S. Slettan (Red.), *Ungdomslitteratur : ei innføring* (s. 9-27). [Oslo]: Cappelen Damm akademisk.
- Solveig, Anine & Thea. (2017, 21.09.2017). Vi syntes boka Papirfly var helt ok. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Stokkenes, I. S. (2017, 20.10.2017). Miss. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Svendsen, L. F. H. (2018). Komisk. I *Store norske leksikon*. Hentet fra <https://snl.no/komisk>
- Torstein & Asiya. (2017, 20.09.2017). Passe bra bok. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Tran, H. (2017, 7.09.2017). [Anmeldelse av *MISS* av Synne Sun Løes]. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Tran, L. (2017, 20.11.2017). Papirfly -Liv Gulbrandsen. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Trondmo, M. (2017, 08.11.2017). Livet til en tjukkis. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>
- Uglum, E. S. (2017, 16.11.2017). La orda seile av sted. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>
- Ulven, T. (1994). Innledning. I S. Freud (Red.), *Vitsen og dens forhold til det ubevisste* (s. 9-13). Oslo: Pax.
- Uprisen. (2017a). Hvordan skrive en anmeldelse? Hentet 26.04 2018 fra <http://uprisen.no/laerersider/hvordan-skrive-en-anmeldelse/>
- Uprisen. (2017b). Killerinstinkt. Hentet 14.05 2018 fra <http://uprisen.no/tekst/killerinstinkt/>
- Uprisen. (2018). Om Uprisen. Hentet 11.05.2018 fra <http://uprisen.no/om-uprisen/>

Villanueva, L. (2017, 14.12.2017). Miss. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>

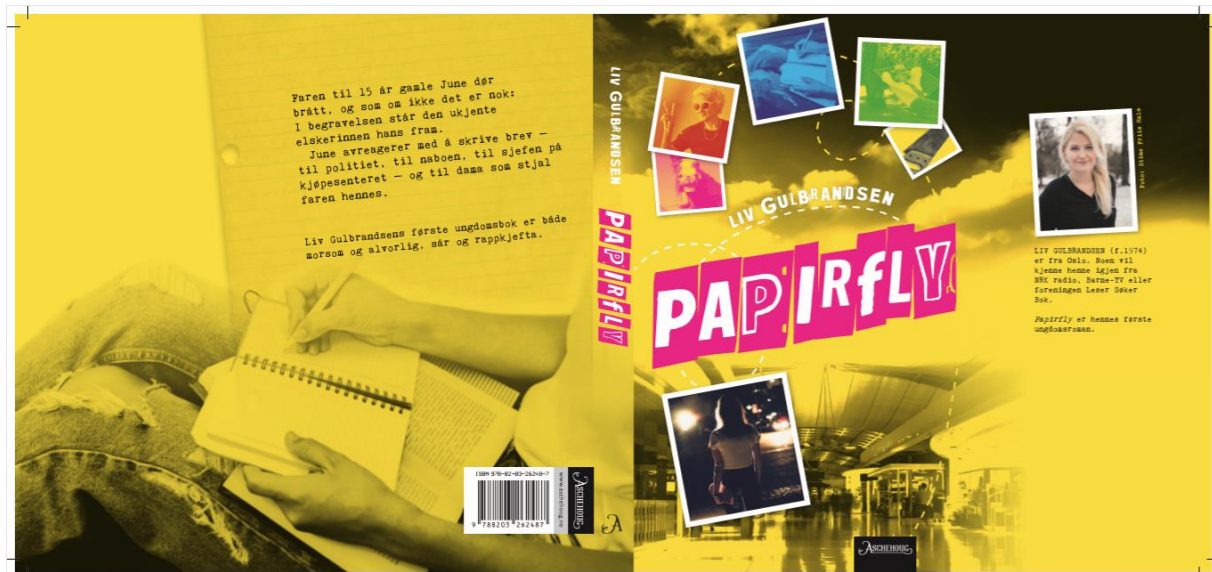
Ziurkus, D. (2017a, 04.12.2017). [Anmeldelse av *Papirfly* av Liv Gulbrandsen]. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>

Ziurkus, D. (2017b, 11.12.2017). [Anmeldelse av *Papirfly* av Liv Gulbrandsen]. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/papirfly>

Ziurkus, D. (2017c, 28.09.2017). [Anmeldelse av *MISS* av Synne Sun Løes].. Hentet fra <http://uprisen.no/tekst/miss/>

9 Vedlegg 1

Forsiden til *Papirfly*

10 Vedlegg 2

Forsiden til *MISS*

